

BELLAVISTA BELLAVISTA

Bevaringsværdier i bebyggelsens lejligheder og vejledning til modernisering af køkkener og badeværelser, udarbejdet for Kulturarvsstyrelsen

Bellavista set fra Prinsessestien.

Foto af Jens Lindhe fra bogen »Arne Jacobsen« af Carsten Thau og Kjel Vindum

Indledning

Varmings Tegnstue har for Kulturarvsstyrelsen i efteråret/vinteren 2006/2007 udarbejdet nærværende vejledning i bevaring af kulturarvsverdierne i den fredede ejendom Bellavistas lejligheder.

Vejledningen er udarbejdet som et fælles redskab for både ejerne i ejendommen og Kulturarvsstyrelsen i forbindelse med sagsbehandlingen vedrørende ombygningsarbejder ud over almindelig vedligeholdelse i de enkelte lejligheder.

Vejledningen erstatter ikke en ansøgning til Kulturarvsstyrelsen, der således fortsat skal søges om tilladelse til ombygningsarbejder ud over almindelig vedligeholdelse. Se www.kulturarv.dk f.eks. [kulturarven>bygninger>at bo i et fredet hus](#).

Et arkitektonisk værk som Bellavista er skabt som en helhed - tredimensionelt fra stor til lille skala. Der er her arbejdet med alt fra forholdet til landskabet, terrænet, rummene mellem bygningskroppene, facadernes linier, skygge- og lysforhold, rumbehov, materialesammensætninger, farvesætning til profiler på fodpanelerne.

Der er arbejdet med alle de enkeltdele der tilsammen gør en helhed - en helhed som er fredet og skal bevares - og en helhed som fremtidige ombygninger skal være en del af.

Det er således ikke kun facaderne der er fredet - men hele det samlede bygningsværk fra skorsten til indbyggede skabe.

Det er Kulturarvsstyrelsens opgave at sikre, at de ombygninger en ejer af en fredet ejendom ønsker at gennemføre respekterer, dvs. støtter eller styrker de bærende fredningsværdier.

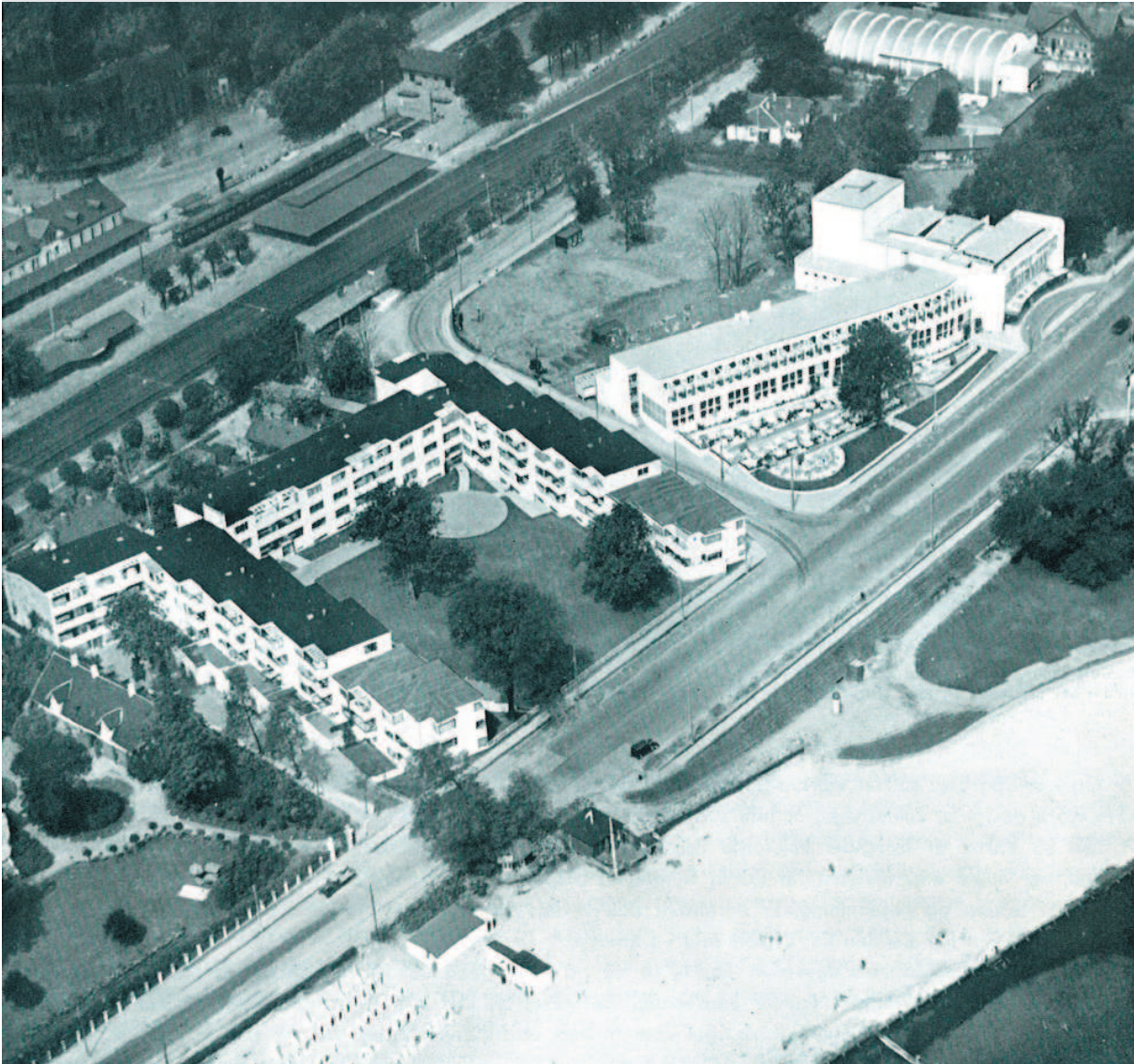
Kortlægningen og udpegningen af fredningsværdierne er baseret dels på arkivstudier og dels på registreringer på stedet udført i august-oktober 2006. Registreringen omfatter 49 af de oprindeligt 66 boliglejemål og har haft til formål at fastslå, i hvilken grad lejlighedernes oprindelige rumdisponering, overflader og indbygget inventar er bevaret.

I vejledningen beskrives ejendommens rumdisponering, overflader og indbyggede inventar med henblik på at give læserne en større forståelse for både arkitekturen og fredningsværdierne.

Efterfølgende gennemgås lejlighedernes nuværende forhold, herunder omfanget af bevarede originale bygningsdele med hovedvægt lagt på køkkener og badeværelser.

Afslutningsvis gives forslag til modernisering af køkkener og badeværelser. Både forslag til modernisering af køkkener og badeværelser med oprindeligt inventar, og til køkkener og badeværelser, hvor der intet oprindeligt inventar er bevaret.

Selv når køkken- og badeværelsesindretning og andet inventar er helt nyt, er det af stor betydning, at enkeltdele hver for sig kan indgå i helheden på en sådan måde, at bygningsværket fortsat udgør en arkitektonisk helhed.

Luffoto med tre af Arne Jacobsens projekter ved Bellevue;
Bellavista 1934, Bellevue Teater 1935-37, Mattssons Ridehal 1933-34.

Fotos på denne og s. 8 fra *Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstbibliotek*.

1.0 Beskrivelse af bebyggelsen

Bellevistas historie er til en vis grad også Bellevues historie. Historien indledtes da Arne Jacobsen i 1930 vandt en indbudt konkurrence om Bellevue Strandbad, udskrevet af Gentofte Kommune.

»I forlængelse af arbejdet med Bellevue Strandbad blev Arne Jacobsen involveret i et samarbejde med kommuneingeniør Westergaard fra Gentofte Kommune om udarbejdelsen af en samlet plan for området. Det drejede sig ikke mindst om at løse de trafikale problemer, der fulgte med den enorme tilstrømning af mennesker på sommer søndage og i ferietiden. Den eksisterende sporvejslinie skulle forlænges og en ny sporvognssløjfe anlægges, der skulle etableres parkeringspladser for cykler og biler, etc.«
(fra "Arne Jacobsen", af Carsten Thau og Kjeld Vindum).

I løbet af de næste 30 år kom Arne Jacobsen til at tegne en hel række byggerier i området ved Bellevue:

1930-32	Bellevue Strandbad
1932	Ombygninger for Bellevue Strandhotel
1934	Mattssons Ridehal
1934	Bellavista
1935-37	Bellevue Teater og restauration
1937	Servicestation for Texaco
1938	Kioskanlæg og kajakklub,
1950	Rækkehusene Søholm I og II
1954	Rækkehusene Søholm III
1961	Ved Bellevue Bugt

Bellavista var blandt de første byggerier. Carsten Thau og Kjeld Vindum skriver om bebyggelsen i deres bog "Arne Jacobsen":

»I 1931 erhvervede og nedrev et lokalt konsortium, bestående af tre lokale håndværksmestre, landstedet Villa Bellavista, Strandvejen 419 for at give plads til det moderne lejlighedskompleks, de, med Arne Jacobsen som arkitekt, ville opføre på stedet. Kommunen havde på forhånd fastlagt, at bebyggelsens højde ikke måtte overstige den

omkringliggende bebyggelse, svarende til tre etager, og at der mod Strandvejen højst måtte bygges i to etager. Desuden ønskede man, at bygningerne, som de omkringliggende bebyggelser, skulle fremstå hvide. Dette ønske og kravet om en lav bygningshøjde, der talte for flade tage, banede direkte vejen for et moderne formsprog.

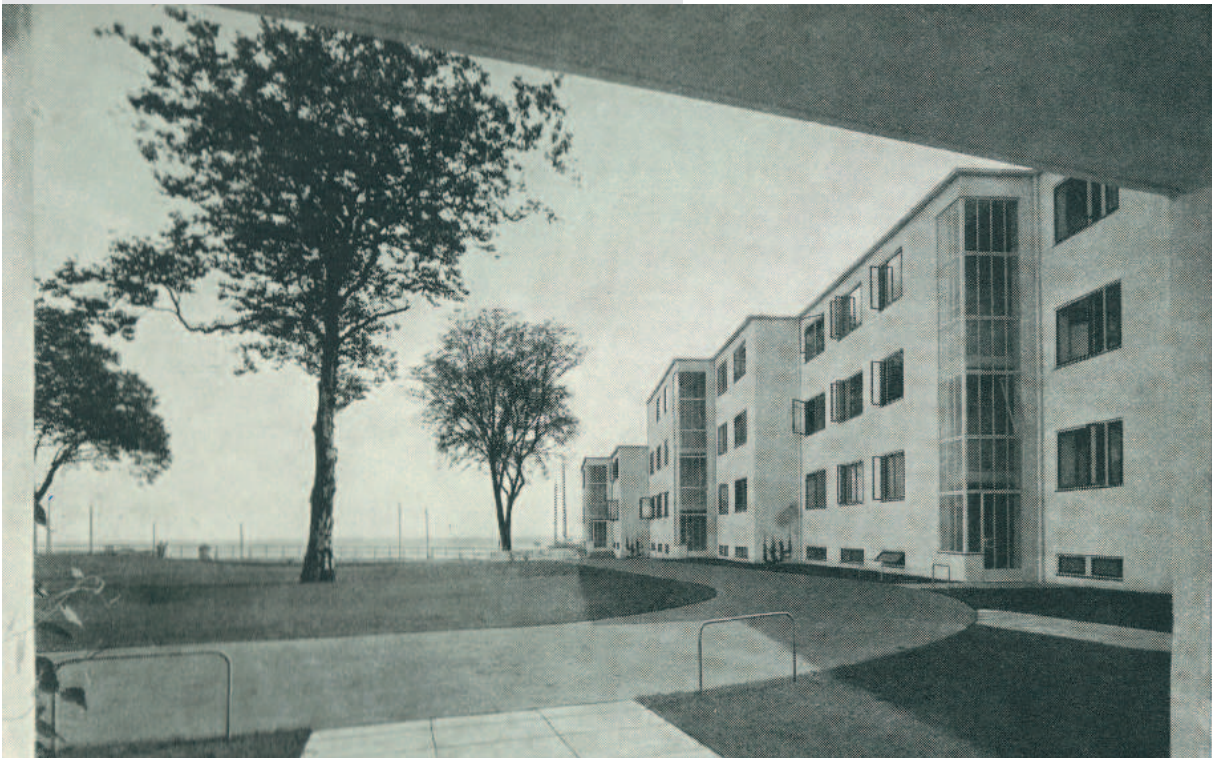
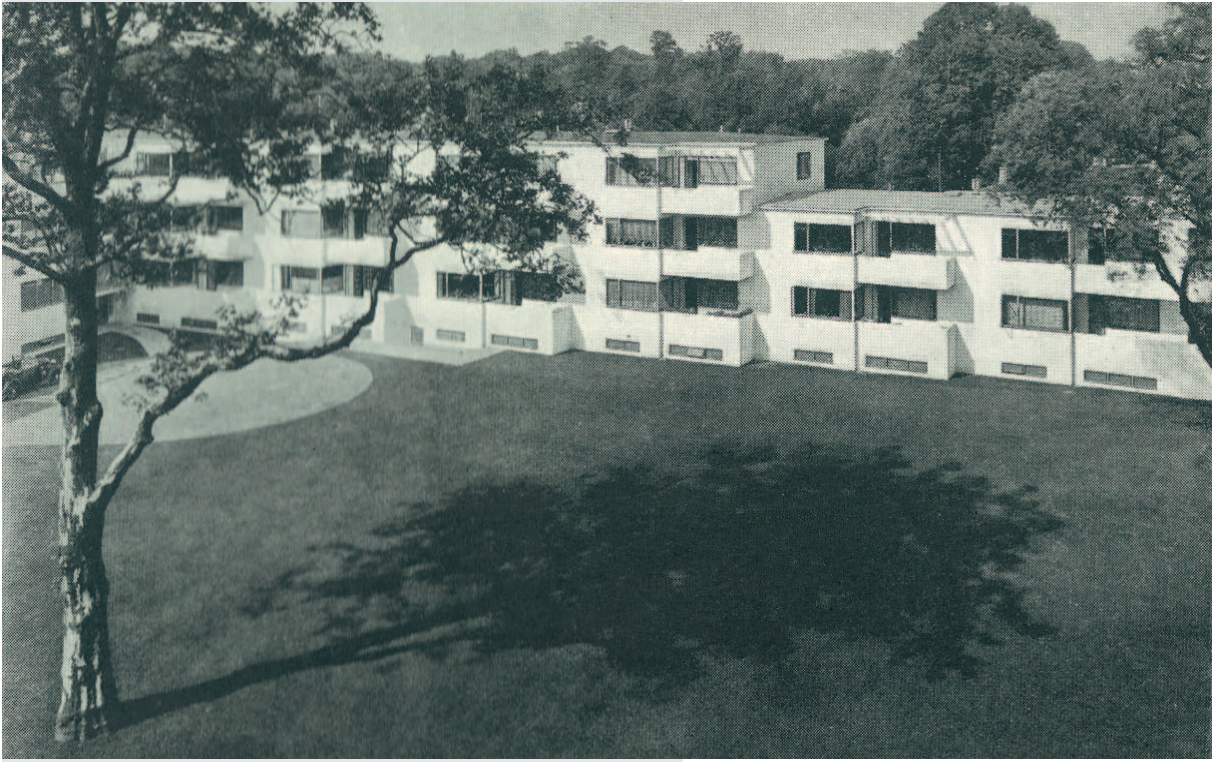
Jacobsen formulerede sin grundlæggende intention kort og klart: "For at udnytte den smukke Udsigt over Sundet er Huset bygget i tre Fløje, der aabner sig mod Søen og begrænser en stor Plæne med enkelte Træer. I de to Sidefløje har man ved Forskydning af Lejlighederne opnaaet, at hver Lejlighed faar to Stuer med Udsigt over Sundet og en Altan, der fuldstændig er isoleret fra Naboens."

Tricket består i, at forskydningen i sydfacaderne sker midt i lejligheden, således at den ene stues ydervæg så at sige trækkes tilbage for at efterlade en altan, hvorefter nabolejligheden mod øst er forskudt tilsvarende, (...)

Mens lejlighederne er ens mod syd, er dette ikke tilfældet mod nord, hvor trappen skærer sig ind i den ene, med det resultat at lejlighederne skiftevis har ét og to kamre. (...)

I den bagerste fløj, der løber parallelt med Strandvejen, er der ingen forskydninger, og lejlighederne er på traditionel vis spejlvendte omkring trappen, hvorfor altanerne her optræder parvis. Alle lejligheder i disse fløje er på tre værelser med eller uden kammer. I den korte fløj mod syd, der ligger i forlængelse af den bagerste hovedfløj og omkring det runde hjørne mod Klampenborg Station, findes desuden få mindre lejligheder.«
(...)

Byggeriet er opført i murværk med etageadskillelser, der er udført som jernbjælkelag med træudfyldninger, hvilket også gælder taget, der er dækket med tagpap. Kun trapperne og altanbrystningerne er udført i jernbeton. Vinduerne er af træ med karme i hvidmalet fyr og rammer i teak. Eksoteriøret fremstår byggeriet pudset og hvidmalet.

Beskrivelse af bebyggelsen

Selvom Jacobsen i dele af pressen blev omtalt som »den danske Corbusier«, var »hans internationale inspiration på den tid«, som Jørgen Sestoft har bemærket »næppe så meget Corbusier og Paris som den var Bauhaus og Berlin«. Specielt facaden på Bellavistas bageste fløj minder da også om vestfacaden på Gropius' bebyggelse i Siemensstadt, Berlin, ligesom forskydningerne i de andre fløje kunne være inspireret af Ernst Mays bebyggelse i Siedlung Bruchfeldstrasse fra Frankfurt. Men som Sestoft efterfølgende bemærker, overtrumfede Jacobsen hyppigt Bauhaus-arkitekturen »i nænsomhed og elegance«.

F.eks. holder Jacobsen sig hverken til facadedifferentieringer i form af frem- og tilbagerykninger, som Gropius, eller til rene forskydninger, som May. I de forskudte fløjes sydfacader kombinerer han i stedet begge virkemidler, i sin differentiering eller opblødning af den æskeformede huskrop. (...)

Inden for rammerne af den rene addition af ens elementer er det, gennem tilføjelsen af forskyd-

ningen og kun ét element, altanen (og dens repræsentant i form af tremmевærket øverst), lykkedes at skabe en enestående differentiering af den grundlæggende blok, uden at fornemmelsen af helheden på nogen måde trues.

Omkring hjørnerne gribes der imidlertid til særlige løsninger i overensstemmelse med de særlige udsigtsmuligheder her: Den lille stue tilføjes en karnap mod Strandvejen, og altanen forlænges i en blød runding om hjørnet, hvor den griber karnappen. Det er også her, om disse hjørner, at bebyggelsen hilser trafikanterne, der kommer ad Strandvejen fra København, og møder dem med en blød og åben gestus.

Nænsomt og bevidst om sig selv og sin placering glider bebyggelsen ind i det omgivende rum. Den møder rummet i en dialog og optages, uden at give afkald på sin karakter og integritet, af omgivelserne. Den har talt sig ind på de grønne plæner, træerne og sundet, på landskabet, og er blevet en del af det.«

Side 11:

Bellavista situationsplan, 1933.

Original i mål 1:200, her gengivet i 1:1000.

Gentofte Kommunes Byggesagsarkiv.

Side 12-13:

Bellavista facader, 1933.

Original i mål 1:100, her gengivet i 1:500.

Gentofte Kommunes Byggesagsarkiv.

Side 14-17:

Bellavista kælderplan, stueplan, 1. sal og 2. sal, 1933.

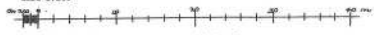
Original i mål 1:100, her gengivet i 1:500.

Gentofte Kommunes Byggesagsarkiv.

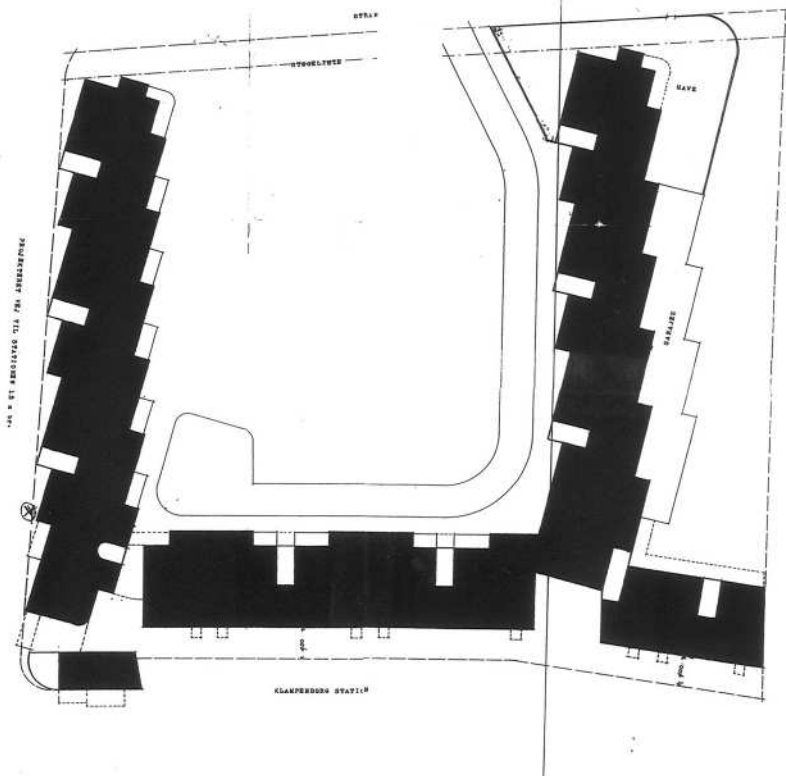
1.1 Projekttegninger, situationsplan

BELLAVISTA

FANDEL AF MÅTE- NR-14 - 14. MÅTE. NR-100 - 100. MÅTE AFLØST STATSBANEPARCEL
 UDBYTTENOMMELSE NR. 41. BEGRÆNSET UDVIK. UDVIKELING I BEBYGGT, KOMMUNALT AREAL
 SITUATIONSPLAN
 MÅL 1:250

LELLEUDRAGSAREAL	2400,1 m ²
FÅRLESSE BÅNT ANVÆRER MED SÅLDER	207,2 m ²
BEBYGGET AREAL I ALT	2703,0 m ²
JORDAREAL	
MÅTE- NR- 14	850 m ²
MÅTE- NR- 100	2745 m ²
MÅTE- NR- 100	616 m ²
AFLØST STATSBANEPARCEL	206 m ²
JORDAREAL	7460 m ²

© SZW 2010

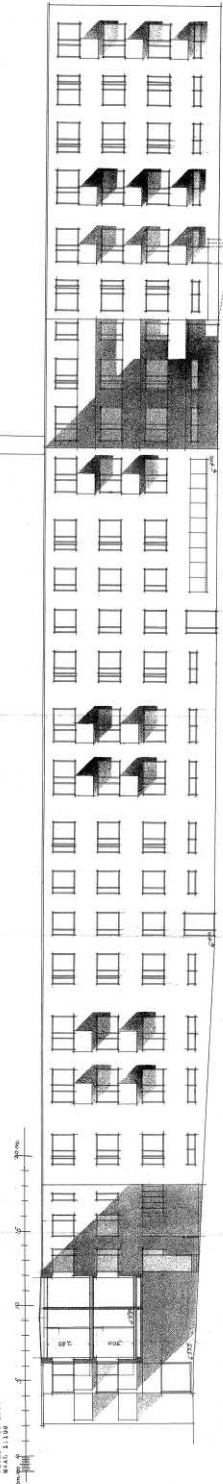
0.8.20.2025 - 095

Институт
Архитектуры
и
Урбанистики

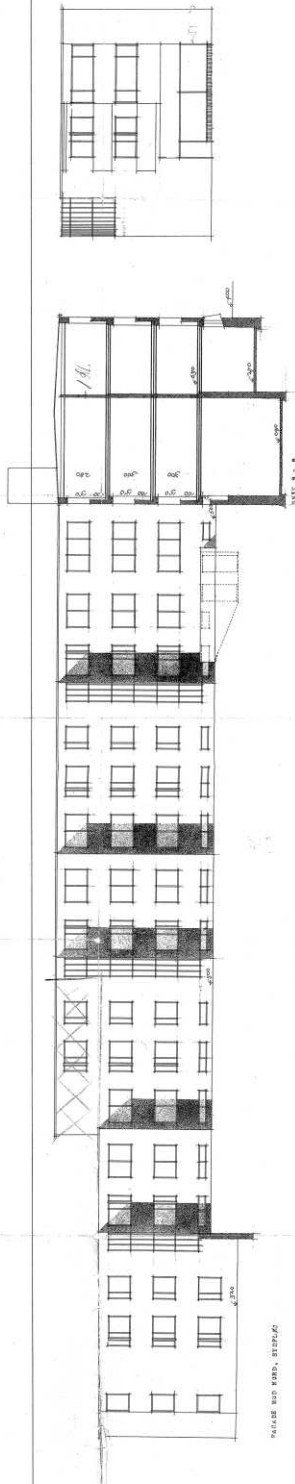
6.9.20

BELLAVISTA

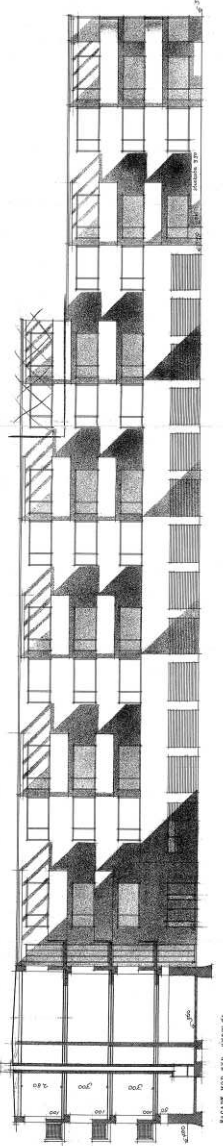
ПРОЕКТ АРХИТЕКТУРЫ И УРБАНИСТИКИ
ЧЕРТЕЖИ И ЭКСПЛИКАЦИИ
К ПЛАНУ И ЭКСПЛИКАЦИИ
ЗАДАЧА № 1

ЭЛЕВАЦИОННЫЙ РИСУНОК
ФАСАДА № 1

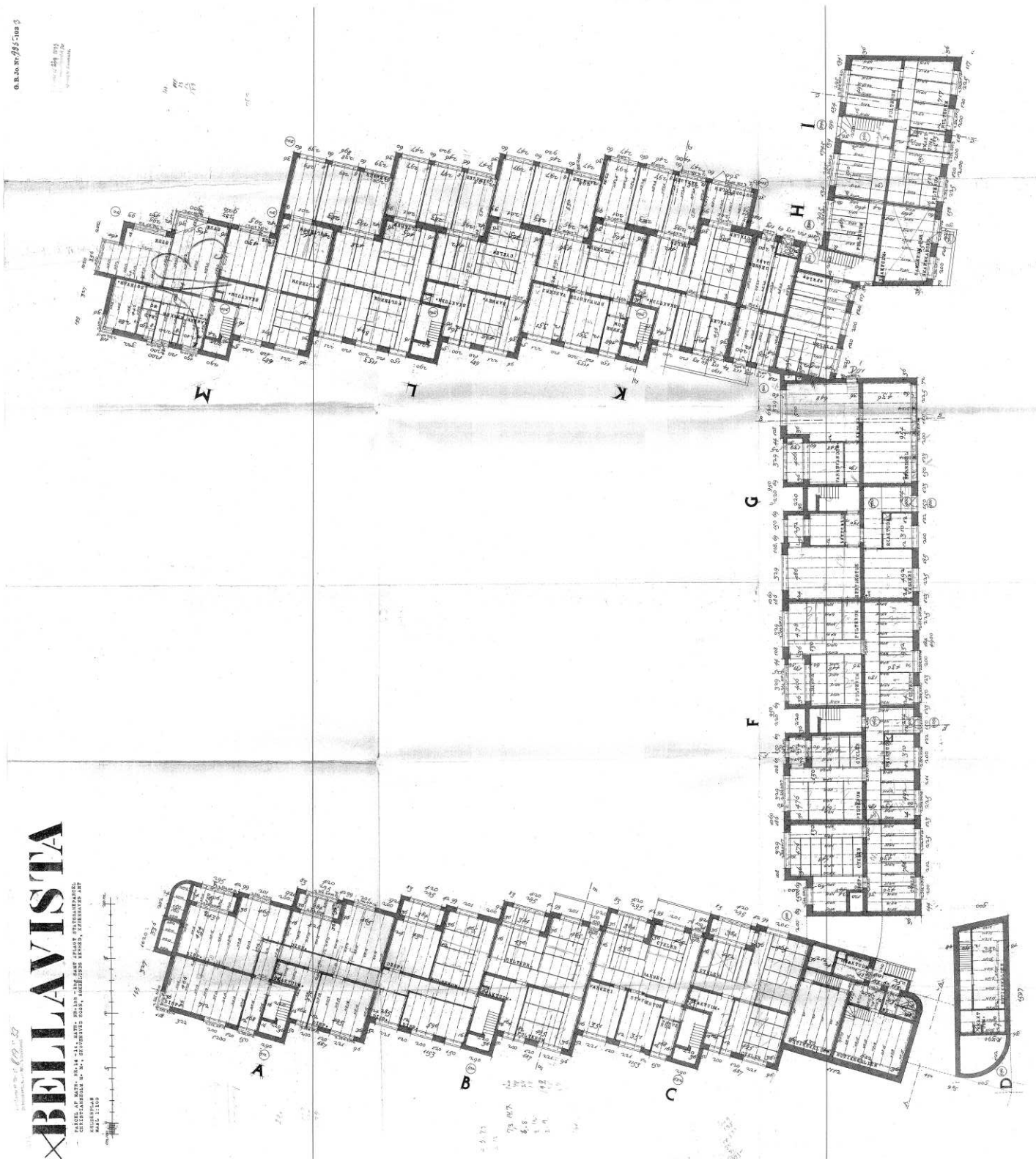
СРЕЗ № 1-8

СРЕЗ № 2-5

1:100

Projekttegninger, etageplaner

BELLAVISTA

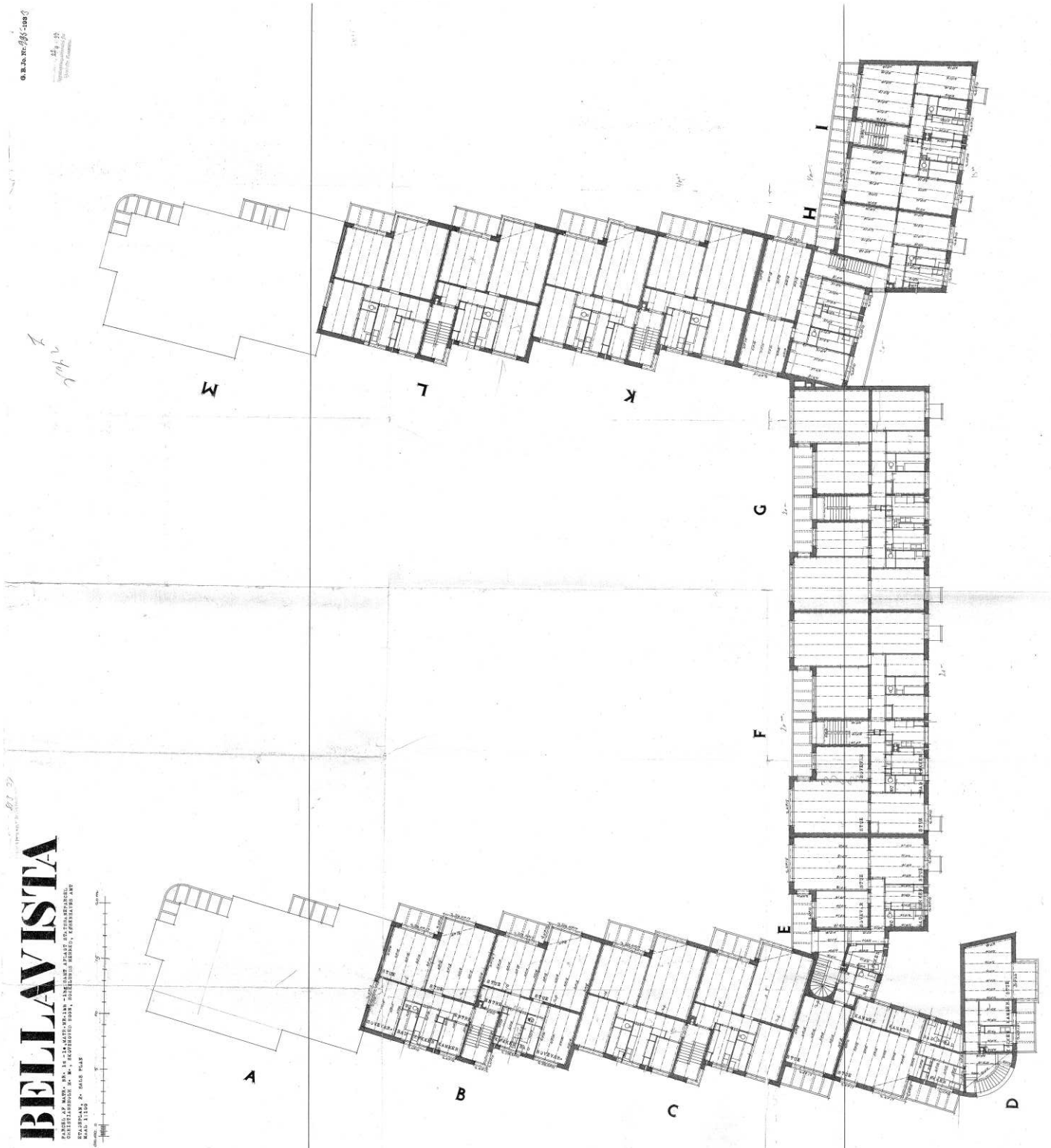

G.R.S. INC. 85-088

1954
1000 Broadway
New York 10003

BELLAVISTA

PLAN OF BLDG. NO. 18 - 24th STREET - MANHATTAN - NEW YORK CITY
CONSISTING OF W-1, BOSTONIAN ROOM, RECEPTION ROOM, ELEVATOR AND
MAIL ROOM
MAY 1954

Hjørnevinduesparti i stue med reol og radiator under vinduespladen.

Vinduesparti med udgang til altan. I soveværelset samme motiv. I lejlighedstyper uden altan ved soveværelset, er døren erstattet med den lille reol.

2.0 Beskrivelse af lejlighederne

Bellavista bebyggelsen indholdt oprindeligt 66 lejligheder. I de tre hovedfløje er lejlighederne enten med 3 værelser, 3 værelser med 1 kammer eller 3 værelser med 2 kamre. I de to mindre sidefløje mod syd og vest er lejlighederne med 2 værelser eller 1 værelse og 1 kammer.

Lejlighederne er i hovedtræk disponeret på den samme måde og sammensat af en række moduler: Entre, stue, køkken, badeværelse og soveværelse eller kammer, som findes i alle lejligheder. Dertil kommer yderligere moduler, som der kan være et eller flere af, alt efter lejlighedens størrelse: kammer og stue.

Hverken med hensyn til etageplaner, lejlighedsplaner eller tegninger til køkkener og badeværelser er det lykkedes tegnestuen at finde projektmateriale, der svarer helt præcist til det udførte byggeri.

Det projektmateriale vi har fra Gentofte Kommunes Byggesagsarkiv og fra Samlingen af Arkitekturtegninger under Danmarks Kunstbibliotek, viser da også, at byggeriet ikke er opført efter et fuldt færdigt projektmateriale, men at det er ændret på byggepladsen og helt frem til indflytningen.

Det ældste materiale er etageplanerne fra Gentofte Kommune. Tegningerne er stemplet på kommunen i september 1933, men må være udarbejdet væsentligt tidligere.

I Samlingen af Arkitekturtegninger findes planer for de enkelte lejlighedstyper. Planerne er udarbejdet over en længere periode, dateret februar 1933, august 1933, november 1933 og februar 1934. Dvs. nogen af dem før september 1933 - hvilket imidlertid ikke har medført revision af etageplanerne.

Lejlighedstyperne i 1:20 er bearbejdet i forhold til etageplanerne og der er ændret på rummene omkring indgangsdøren, således at entréen er bredere på det første stykke, hvor man tager overtøj af/på og hvor gæster kan modtages

og ledes ind i stuen. Gangen er således bred i den mere »offentlige« ende med hoveddør og stuer, og smallere i den »private« med adgang til soveværelse og badeværelse.

Der ser ud som om, der er arbejdet med en lignende opdeling (offentlig/privat) af badeværelserne i et toiletrum og et baderum. Den opdelende væg er imidlertid aldrig blevet udført.

Alligevel optræder den på det planudsnit, som er gengivet i arkitekturtidsskriftet Arkitekten fra 1934, hvor Arne Jacobsen skriver om Bellavista. Planudsnittet viser de ændrede forhold omkring entréen, men fortsat væggen i badeværelset. Hvis der havde eksisteret etageplaner med et indhold som det faktisk udførte, ville Arne Jacobsen uden tvivl have valgt at gengive dem.

Projektmateriale tyder på, at der er sparet på tegnearbejdet og at mange af ændringerne er udført under opførelsen. Med tre bygherrer, som også var udførende entreprenører; murer, tømrer og blikkenslager (incl. sanitet og centralvarme) - og som samtidig ledede arbejdet på byggepladsen, synes det langt fra usandsynligt.

I arkitekturtidsskriftet Arkitekten beskriver Arne Jacobsen selv lejlighedernes udstyr således:
»Lejlighederne er rigeligt udstyret, saaledes er Entré og de to Stuer forsynede med Parketgulv, Badeværelserne udstyret med Flisegulv og Kappekar, alle Entréer med Garderobeskabe, samt Indleveringsskab til Mælkeflasker og Morgenbrød, i Soveværelserne Garderobeskabe med Udtrækshylder. I Køkkenerne er Bordene beklædt med rustfrit Staal, der er installeret Køleskab og elektrisk Komfur. Dørene er udført som Møbelpladedøre behandlet med Cellulak. Vinduerne er trævinduer med Teaktræsrammer og Fyrretræskarme. Alt Beslag er Messing. For hver Opgang findes Affaldsskakt efter Wallander System. Det fælles Antenneanlæg for alle Lejlighederne er udført efter Professor Absalon Larsen's Patent, idet Anlægget ligger skjult i Taget.«

Garderobeskabe i soveværelse. Skabene har to dybder, originale messing greb og hængsler. Det smalle skab er udnyttet til sko. Bemærk også døren til entréen med den oprindelige lakbehandling.

Lakeret møbelpladedør til entréen og glasdoor mellem stuerne.

Beskrivelse af lejlighederne

Arne Jacobsen har her beskrevet de største af lejlighederne i de tre hovedfløje. I lejlighederne i de to mindre fløje er gulvene i entréerne fyrrebrædder som i køkkener, soveværelser og kamre og badekarrene er indbyggede flisebeklædte kar.

Vægge og lofter er pudsede og malede, måske beklædt med grundpapir eller tapet i de finere værelser.

Snedkerarbejdet er enkelt og alle profiler med krumninger baseret på udsnit af et cirkelslag. I Samlingen af Arkitekturtegninger er fundet den her gengivne projekttegning med detaljer til de to forskellige typer dørpartier, fodpanel og dørindfatning. Fodpanel og dørindfatning er samme type som er anvendt overalt inde i lejlighederne.

Det er ikke lykkedes at finde projekttegninger til vinduer, vinduespartier med hylder, de indbyggede skabe eller glasdøre mellem stuerne.

I stuerne er vinduesindfatninger og vinduesplade udført som et stykke inventar, en samlet ramme omkring glaspartiet med hylder og radiatorplads. Det halvcirkulære profil går igen i indfatning, vinduespladens forkant og reolsiderne.

I soveværelserne ses samme løsning med vinduesindfatning, vinduesplade og hylder, mens der i kamrene alene er monteret en vinduesplade.

Vinduesbrystningerne og altanbrystningerne, der har samme højde, er forholdsvis høje - så høje at det ikke er muligt at kigge ud af vinduerne, når man sidder ned inde i stuen.

Mens der i stuerne er arbejdet med lysindtag fra to sider med vinduer placeret omkring et hjørne, er vinduet i soveværelser, kamre, køkken og badeværelse - hvor der kun er ét vindue - placeret i rummets ene side, således at lyset falder ind over én af væggene.

Man kan gætte på at det for Arne Jacobsen mere har været de typiske modernistiske træk; forholdet mellem mur og vinduesåbninger, hjørnevinduet og de skarpe skygger på væggen, der har været afgørende end forholdet mellem ude/inde og muligheden for udsigt.

De indvendige dørplader, rammen i glasdørene mellem stuerne og lågerne i de indbyggede skabe i entréen er lakeret træ, mens de indbyggede skabe i kammer, soveværelse og køkken er malede.

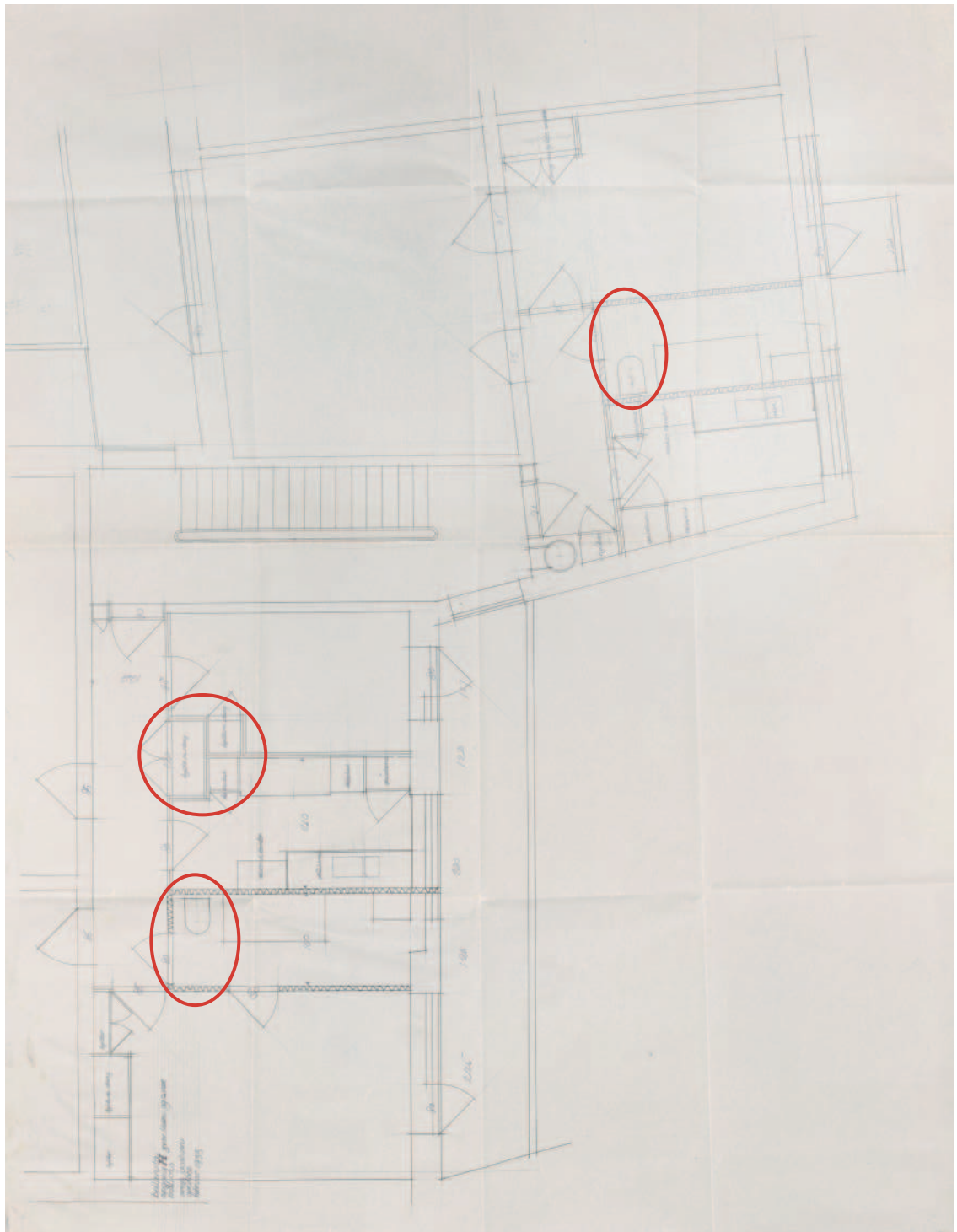
Eltavle og måler er placeret i garderobeskabet i entréen.

I kammeret er indbygget et enkelt højskab i et hjørne. Højskabet går helt til loft og har to låger. I soveværelserne er der indbyggede skabe langs hele den ene væg. I den typiske lejlighedsplan er der to dybe skabe og ét mindre dybt skab bag ved døren. I det mindre dybe skab har der været hylder til sko. Skabene har én låge i højden. Over almindelige nå-højde er der lukket mellem skab og loft, men ikke indrettet skabe. Der er adgang til hulrummet via en enkelt inspektionslem.

*Bellavista lejlighedsplaner, opgang H, 3 værelser, 1 kammer og 2 værelser (Strandvejen 421), februar 1933.
Original i mål 1:20, her gengivet i 1:100.
Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstbibliotek.*

*Bemærk at entréskab og skab i kammer i lejlighederne th. er ændret i forhold til etageplanerne.
Selvom tegningen er dateret tidligere, end etageplanerne er modtaget i Gentofte Kommune, er badeværelserne her ikke opdelt
i toilet og bad.*

2.1 Projekttegninger, lejlighedstyper

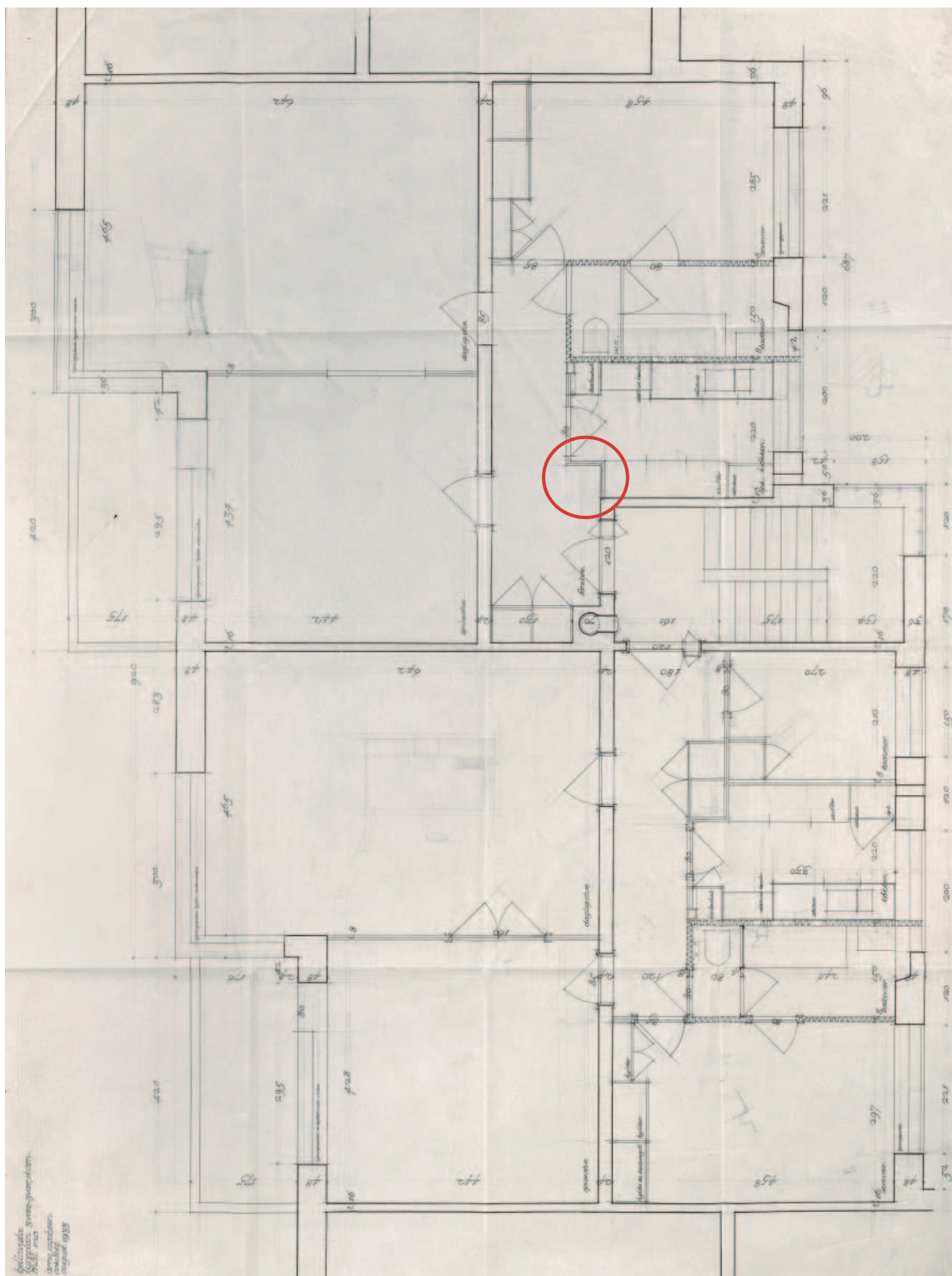

Bellavista lejlighedsplaner, opgang A; B, C, K, L og M, 3 værelser og 3 værelser, 1 kammer (Bellevuevej 1, 3, 5 og Strandvejen 423, 25, 427), august 1933. Original i mål 1:20, her gengivet i 1:100. Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstbibliotek.

Bemærk at entréen i lejlighederne th. er udvidet omkring opgangsdøren/stuen i forhold til etageplanerne. Badeværelserne er fortsat opdelt i toilet og bad på lejlighedsplanerne, selvom de ikke er udført med den opdelende væg.

Projekttegninger, lejlighedstyper

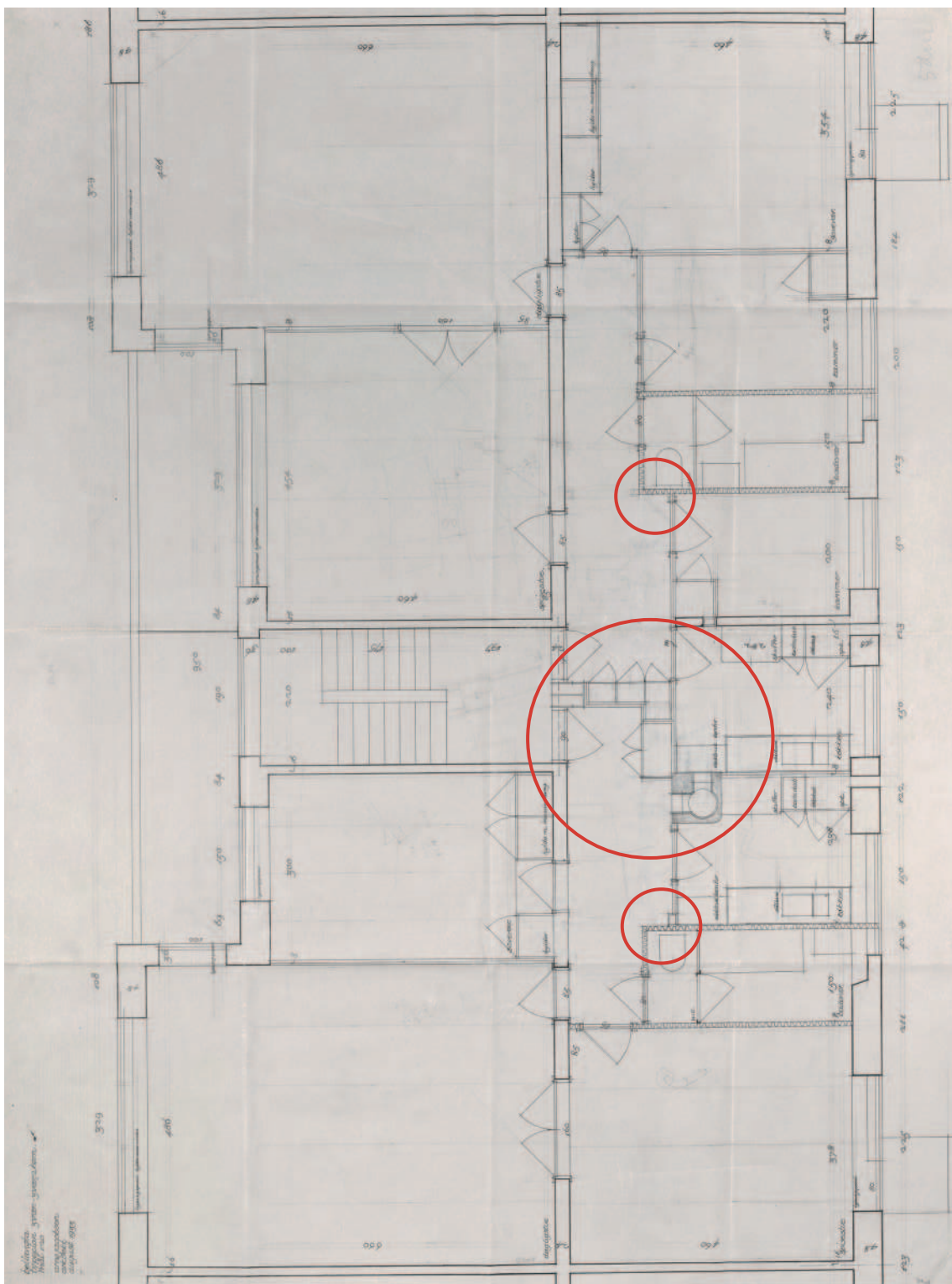

*Bellavista lejlighedsplaner, opgang F og G, 3 værelser og 3 værelser, 2 kammer (Strandvejen 429 og 431), august 1933.
Original i mål 1:20, her gengivet i 1:100.
Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstmuseer.*

*Bemærk at entréen i begge lejlighedstyper er udvidet omkring opgangsdøren/stuen i forhold til etageplanerne.
Badeværelserne er fortsat opdelt i toilet og bad på lejlighedsplanerne, selvom de ikke er udført med den opdelende væg. Af-
faldsskakt er udført med adgang fra køkkenet i begge lejlighedstyper og entréskabet i lejlighederne th. er udført smallere.*

*Lejlighederne tv. har som de eneste i komplekset vinduet i badeværelset placeret så lyset ikke falder ind over væggen med
håndvask og badekar. Formentlig af den grund er badekar og håndvask byttet rundt, så der trods alt er mere lys ved håndva-
sken. Kun i denne lejlighedstype er det ellers mere fritstående kappekar placeret i et hjørne.*

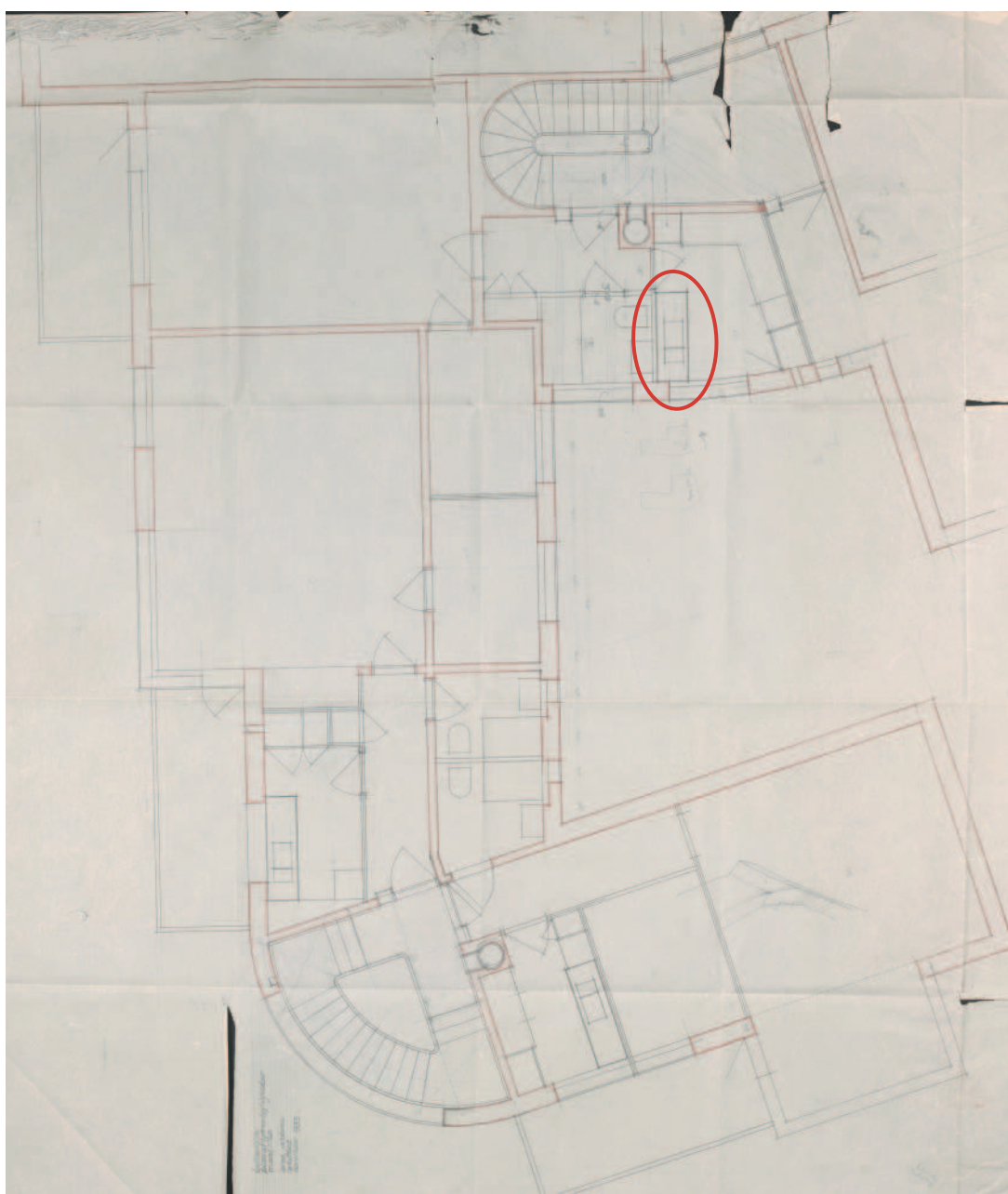
Projekttegninger, lejlighedstyper

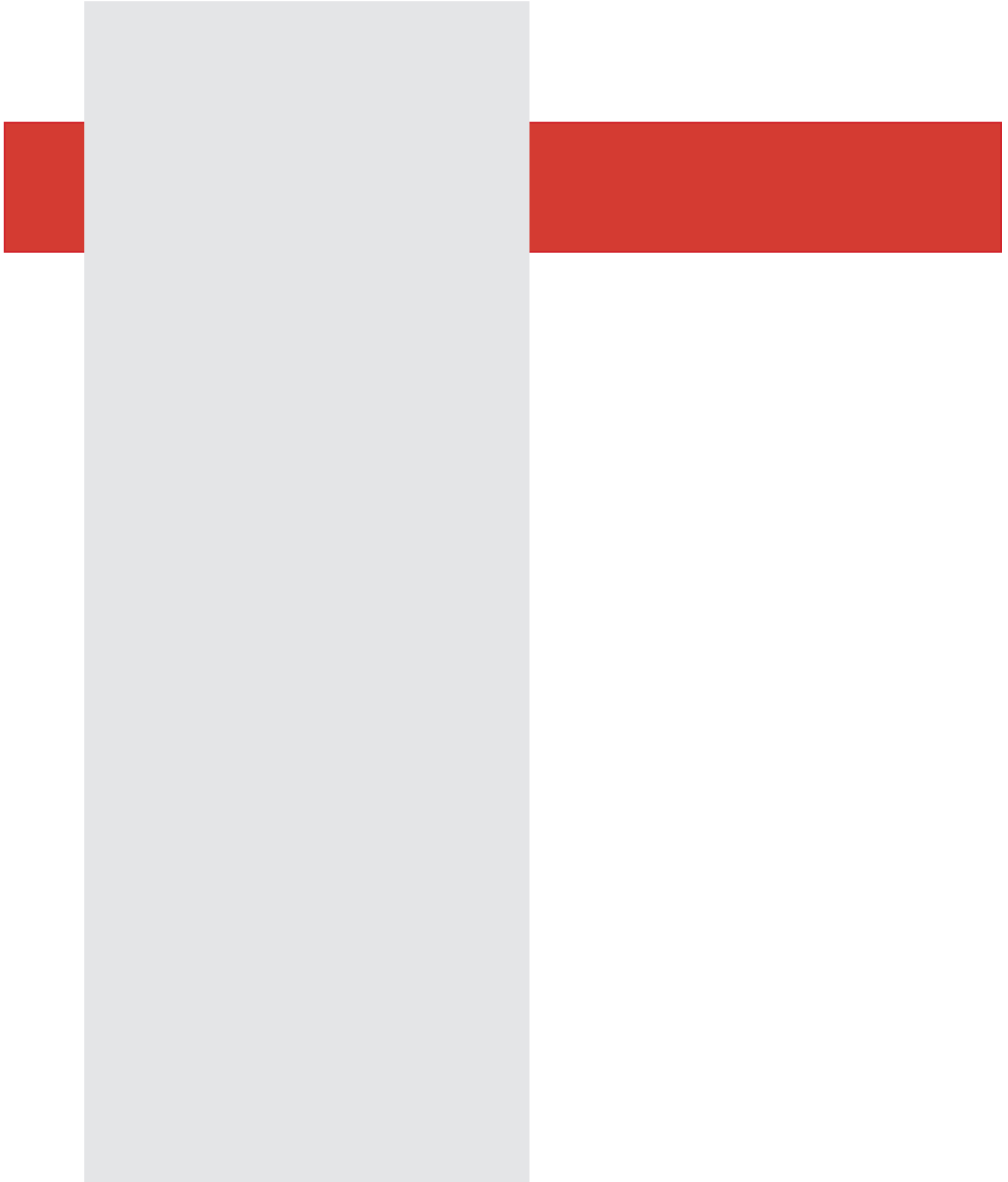

*Bellavista lejlighedsplaner, opgang D og E, 1 værelser, 1 kammer (Strandvejen 433 og Bellevuevej 7), november 1933.
Original i mål 1:20, her gengivet i 1:100.
Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstbibliotek.*

*Bemærk at stålbordpladen i lejlighederne i opgang 433 er ændret til rektangulær form i forhold til på etageplanerne.
Badeværelserne i opgang 7 er fortsat disponeret som på etageplanerne, selvom de er udført med badekaret parallelt med vinduesvæggen.*

Projekttegninger, lejlighedstyper

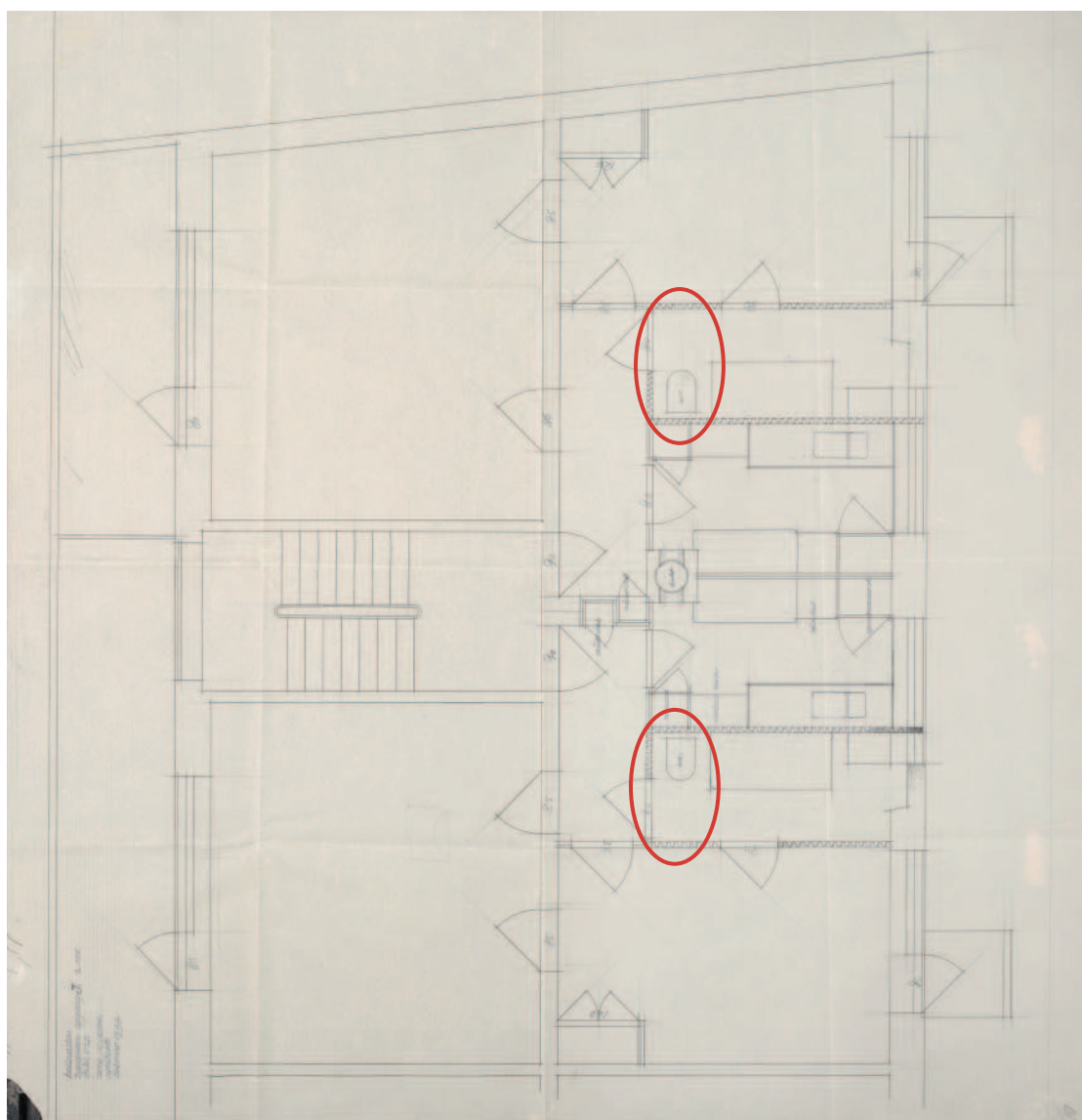

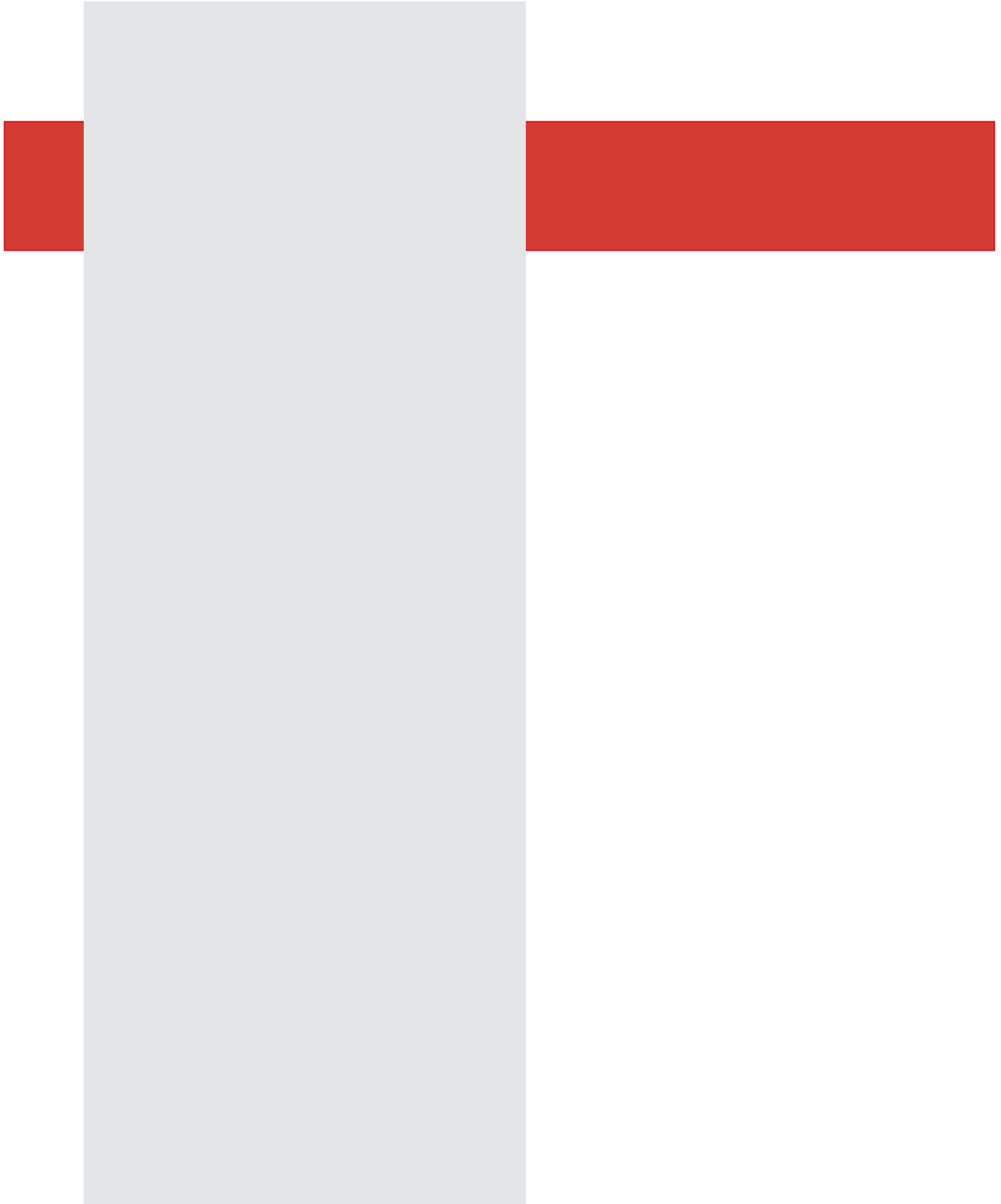

*Bellavista lejlighedsplaner, opgang I, 2 værelser (Strandvejen 419), februar 1934.
Original i mål 1:20, her gengivet i 1:100.
Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstmuseum.*

*Bemærk at badeværelserne ikke er opdelt i toilet og bad som på lejlighedsplanerne, men stemmer overens med det udførte.
Tegningen er da også dateret så sent, at byggeriet må have været meget tæt på afleveringsdagen.*

Projekttegninger, lejlighedstyper

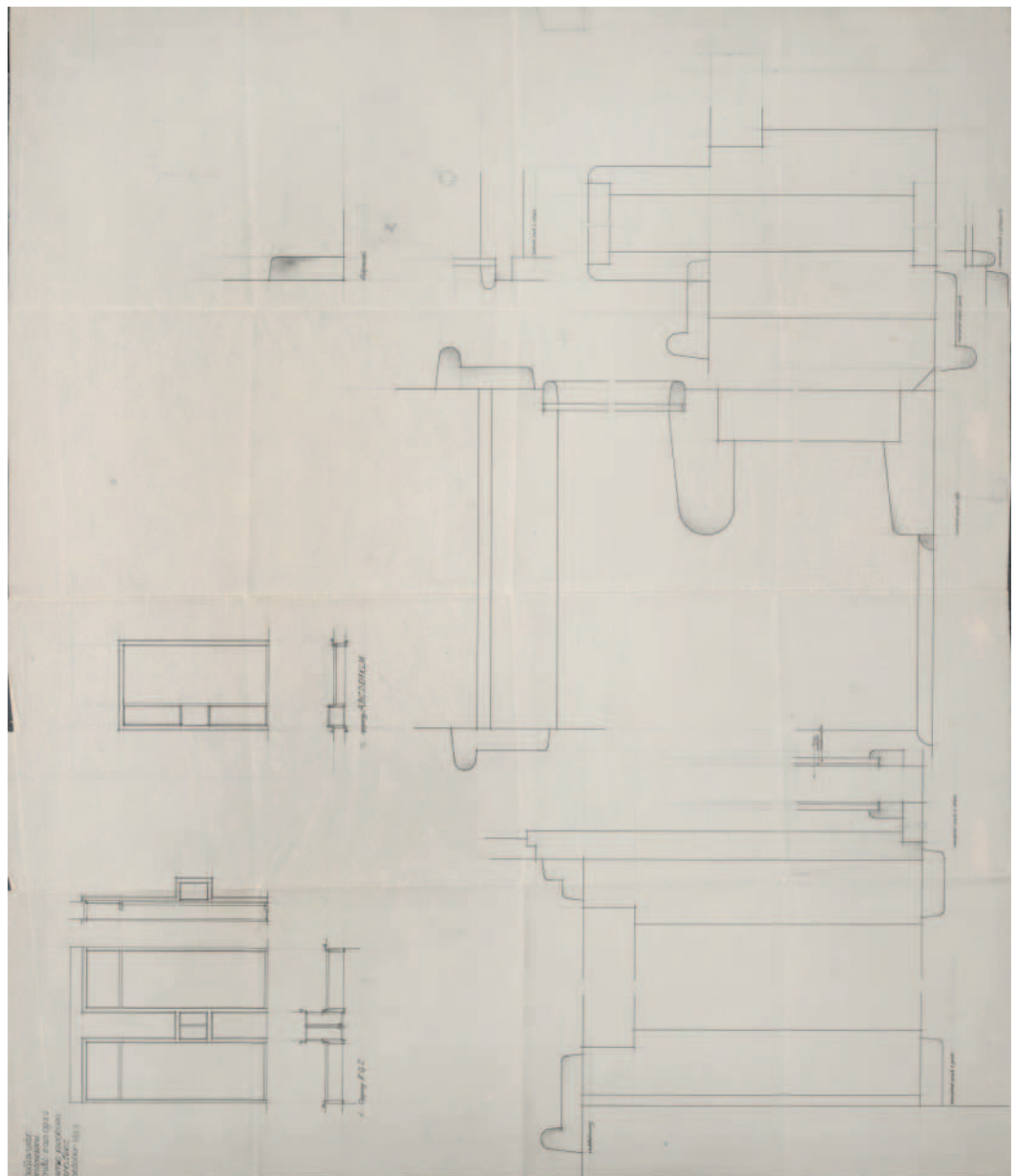

*Bellavista dørpartier, oktober 1933. Original i mål 1:20, her gengivet i 1:100.
Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstbibliotek.*

Bemærk at alle profiler er opbygget af cirkeludsnit. Fodpanel og dørindfatninger er de samme i alle værelser i lejlighederne.

Projekttegninger, dørpartier

Køkken i Bellavista taget umiddelbart efter afleveringen af byggeriet. Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstbibliotek.

Bemærk forskellen på de to bordplader og gulvet, der ikke ser ud som et bræddegulv.

Boliger i Ragnhildsgade/Haraldsgade, København. Tegnet af Anton Rosen, opført 1919-1930. Foto fra Danmarks arkitektur, Enfamiliehuset.

"Rosens huse havde moderne mønsterkøkken med praktisk indrettede skabe og hylde på den mindste plads, byggeloven tillod. De var bygget i en moderne stil og teknik, uden spekulation", Danmarks Arkitektur, Enfamiliehuset s. 78.

3.0 Beskrivelse af køkkenerne

Ligesom lejlighedsplanerne består at en række ens elementer (rum) sat sammen på forskellig måde, indeholdt også alle køkkenerne oprindeligt en række ens elementer, grupperet efter funktion og fordelt på to langsider i rummet, lidt forkelligt afhængigt af rummenes form.

En side med skabe under en vinkelformet stål bordplade med nedfældet dobbeltvask og et fritstående komfur mellem bordpladen og et smalt højskab (kosteskab). Den anden side med skabe under en træbordplade og et fritstående køleskab mellem bordpladen og endnu et højskab (spisekammer).

Af de 10 forskellige køkkenrum-typer der findes i bebyggelsen, havde de 7 af typerne samme køkkendisponering, med små forskelle på grund af forskellige rumdybder, placering af affaldsskakt e.l.

De forskellige skabelementer er gennemtænkt, så de kunne produceres i samme størrelse og al ligevel tilpasses de forskellige rumdybder. F.eks. giver ydermurstykkelsen i stueetagen plads til stål bordpladens smalle side i vindueslysningen, mens den på 1. og 2. sal, hvor murtykkelsen er mindre og rumdybden tilsvarende større, ligger inde i rummet udenpå vindueslysningen. I den anden side optages den forskellige rumdybde i et tilsætningsstykke mellem ydermuren og spisekammeret.

I de sidste tre lejlighedstyper har køkkenrummene skæve vinkler, hvilket har fået indflydelse på disponeringen af rummet. Men også her er det i vid udstrækning de samme elementer, der er anvendt.

Skabelementerne er traditionelle snedker forramme køkkener med lave sokler og overfalsede låger. Lågerne er malede på begge sider, rammerne kun udvendigt, mens bund, indvendige sider og hylder er lakerede. Skabene lukkes med snaplåse og skufferne (en enkelt række) har stål knopgreb.

At der fra starten bevidst er arbejdet med to forskellige bordpladematerialer, fremgår af den projekttegning til et »standard« køkken, som gives på side 37. Mens stålpladen er tegnet med retkantede hjørner og dobbeltstreg (som signatur for opkanten, som også ses på detaljen i 1:1), er den anden bordplade angivet med enkeltstreg og med rundede hjørner.

De oprindelige køkkener havde ingen overskabe, men som nævnt to højskabe. Det ene er tænkt som spisekammer og placeret mod ydermuren, hvor der er skabt naturlig ventilation gennem to åbninger i muren. Det andet er placeret mod entréen og beregnet som kosteskab.

Højskabene er placeret således, at de ikke kommer ind foran vinduespartiet og lysindtaget fra vinduet forbliver størst muligt. Arbejdspladsen med stålplade og vask er også helt konsekvent placeret langs den væg, hvor vinduet er trukket op imod og lysindfaldet er størst.

Overskabe var på dette tidspunkt oftest frithængende vitrineskabe og ikke så udbredt som i dag. På projekttegningen ses, at der har været arbejdet med placering af 2x2 overskabe over komfuret op mod kosteskabet. Skabene er imidlertid ikke blevet udført, hvilket kan tyde på, at det har været væsentligt for Arne Jakobsen at holde rummene så åbne som muligt.

Køkkenerne var fra start udstyret med elektriske komfurer og køleskabe - hvilket i 1934 har været MEGET moderne og bidrager til billedet af den målgruppe af fremtidige lejere som byggeriet var tiltænkt. Sammenligner man f.eks. med Anton Rosens kun lidt ældre boliger i Ragnhildsgade/ Haraldsgade, er der stor forskel mellem de »moderne mønsterkøkkener med praktisk indrettede skabe og hylder« og de nærmest sterile, funktionsopdelte og teknisk udstyrede køkkener i Bellavista.

Vinkel stål bordpladen med den nedfældede vask og den oprindelige vandhane med forsyning fra badeværelset.

Stål stænkplade på højskabet ved komfurpladsen.

Vinkel stål bordpladen på en 2. sal, hvor den smalle side ligger udenfor vindueslysningen.

Beskrivelse af køkkenerne

I Bellavistas køkkener ses den funktionalistiske tankegang meget tydeligt. Der er tænkt på arbejdsgange med opdeling i en våd og en tør arbejdszone, på godt arbejdslys med masser af dagslys og på tekniske installationer med de nyeste hvidevarer - og på at alle overflader kan holdes rene.

Loft og overvægge er pudsede og malede. Væggene er flisebeklædte, ikke bare over bordpladerne, men fra gulv til over stænkøjde på alle rummets fire vægge. Også vindueslysningen er flisebeklædt.

Gulvene er udført af fyrbrædder udlagt på etagedækkene, der ikke - som man fristes til at tro - er udført af jernbeton, men er et jernbjælkelag med træudfyldninger.

Fyrrebrædderne med revnerne mellem hvert brædt er ikke særligt hygiejnisk. På fotografiet fra byggeriets opførelse (s. 32) ser det da heller ikke ud som om, gulvbelægningen er fyrrebrædder (der er ingen »striber«), men en mere ensartet

belægning - måske linoleum. I ingen af de besigtigede lejligheder har det dog været muligt at fastslå den oprindelige gulvbelægning.

Rengøringsvenligheden er tænkt med i alle detaljer; på skabet ved siden af komfuret, hvor der sprøjtes ved stegning, er monteret en stålplade. Stålbordpladen er uden rørgennemføringer, hvor skidt kan samle sig, fordi vandinstallationen er ført igennem væggen fra badeværelset og stålbordpladens kanter er nemme at tørre af pga. det runde profil.

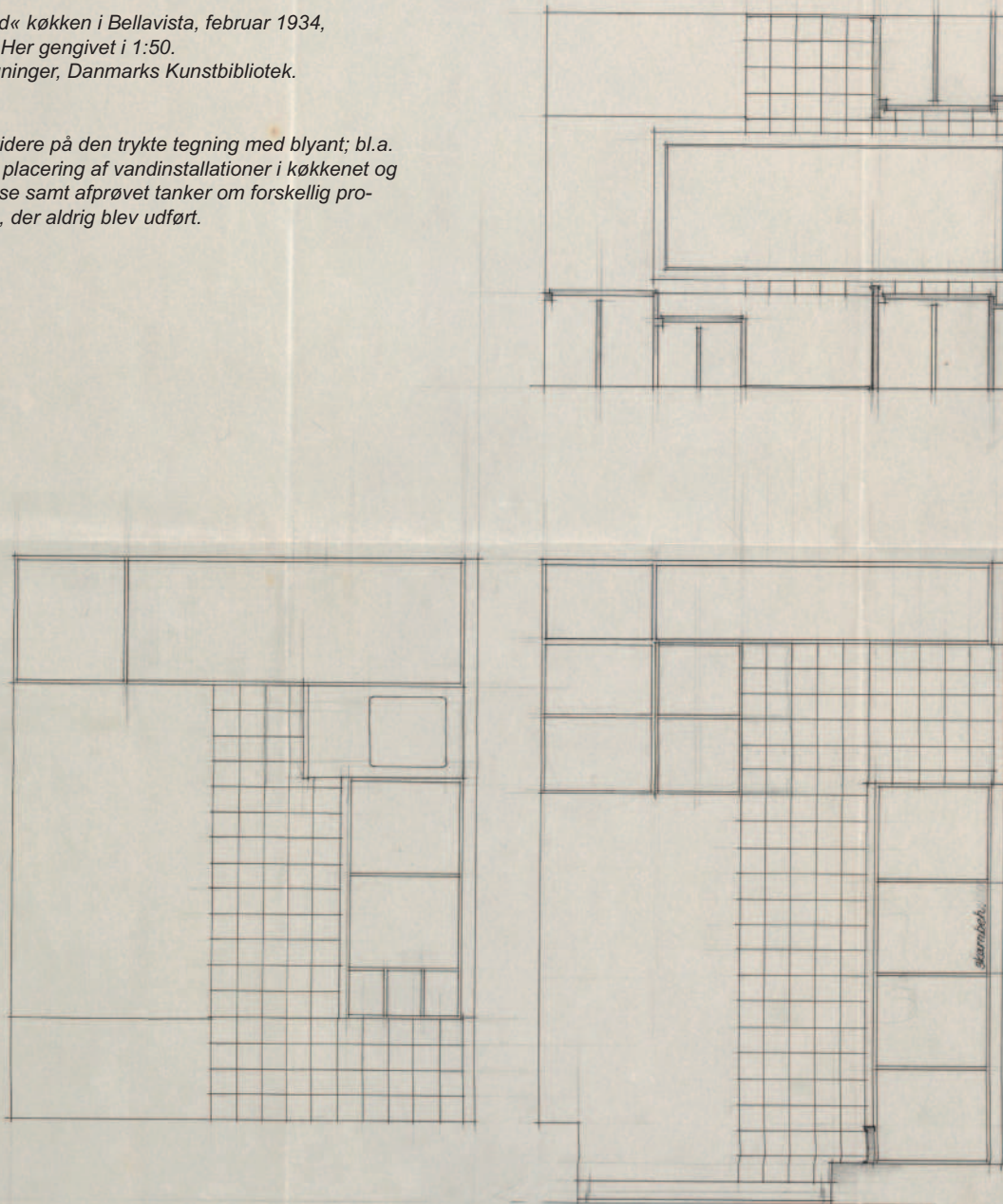
Det runde profil er et motiv der går igen i skabenes lågeforkanter, i gericherne/dørindfatningerne i hele lejligheden og ved de øverste vægflisers overkant.

I det hele taget kendetegnes køkkenerne af en enkelhed i materialevalg og former som giver ro, og bidrager til indtrykket af, at køkkenet er tænkt som et »(fødevare) laboratorium«, hvor alting be-
rettiges af dets funktion.

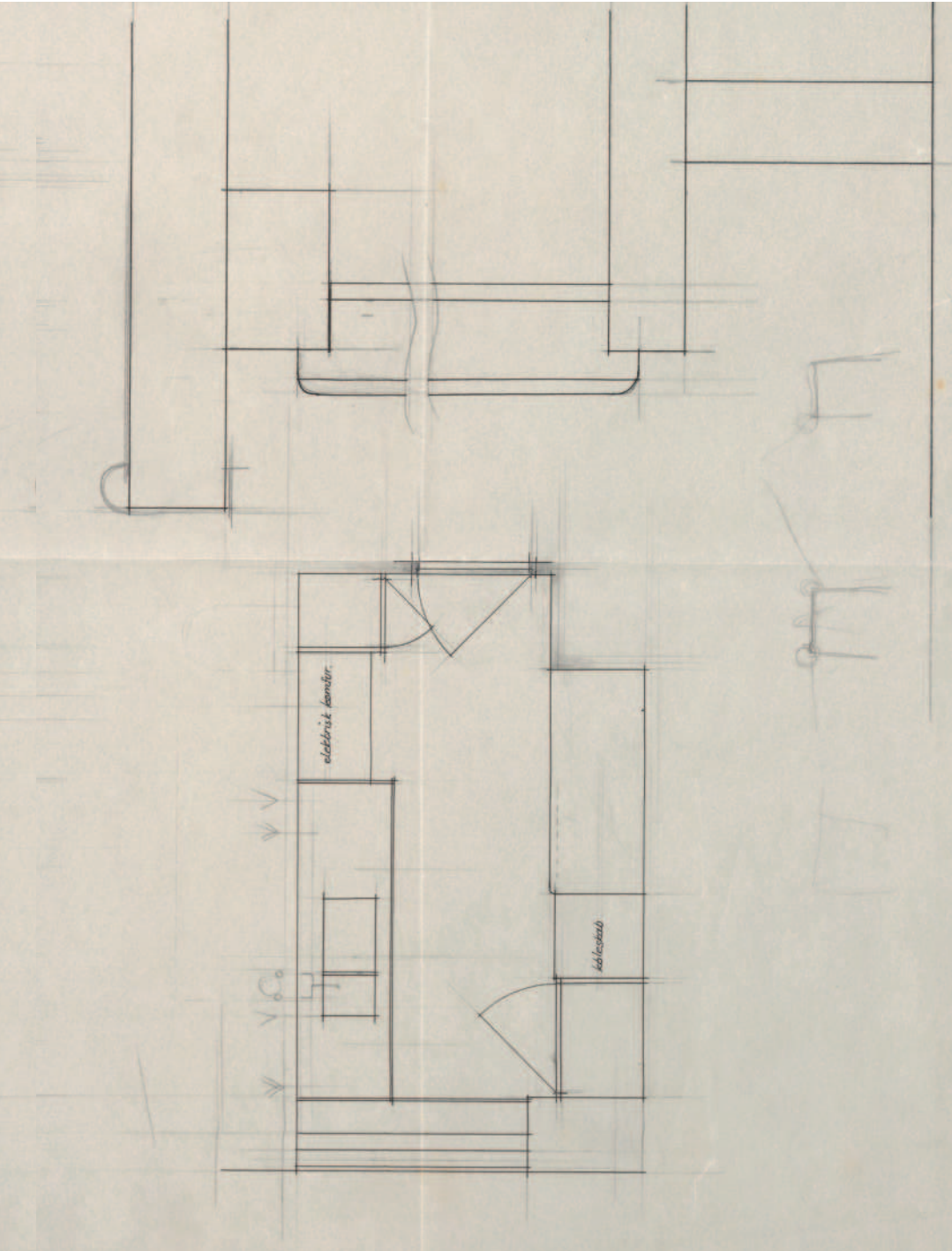
3.1 Projekttegning, køkken

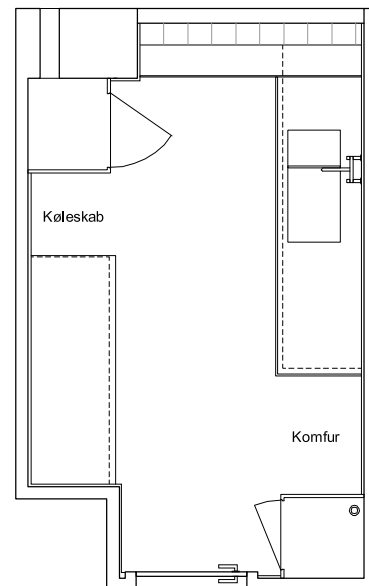
Projekttegning til »standard« køkken i Bellavista, februar 1934,
Original i mål 1:20 og 1:1. Her gengivet i 1:50.
Samlingen af Arkitekturtegninger, Danmarks Kunstmuseer.

Bemærk at der er tegnet videre på den trykte tegning med blyant; bl.a.
profilen på stålbordepladen, placering af vandinstallationer i køkkenet og
det tilstødende badeværelse samt afprøvet tanker om forskellig pro-
portioner på de overskabe, der aldrig blev udført.

*bellavista
køkken
mål 1:20 og 1:1
arne jacobson
arkitekt
februar 1934*

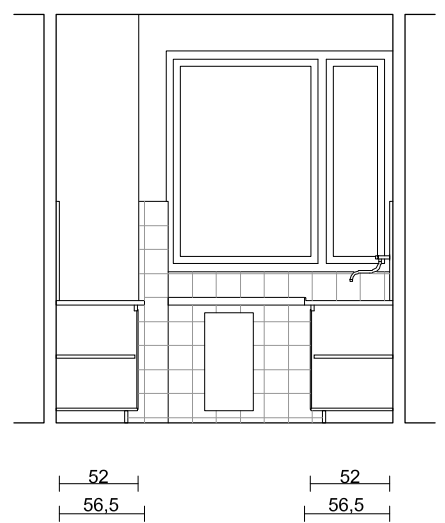
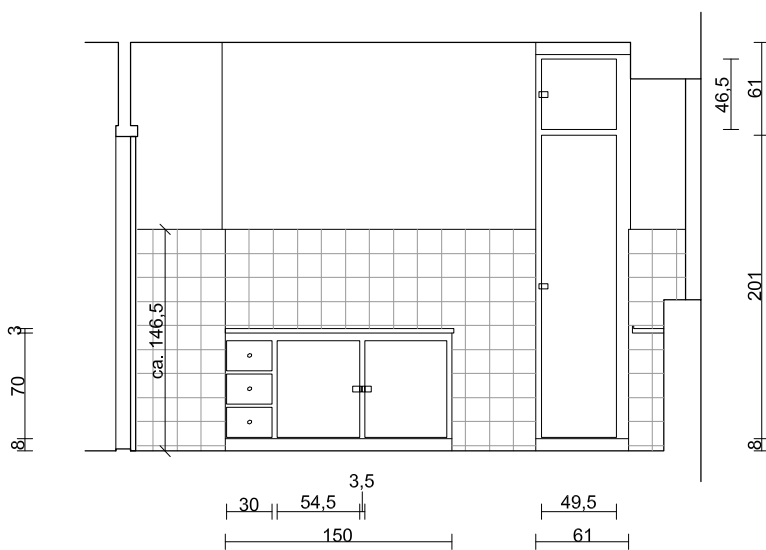
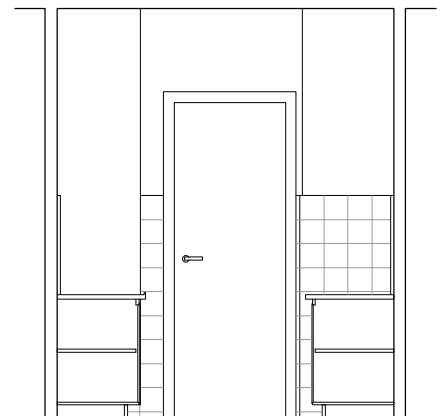
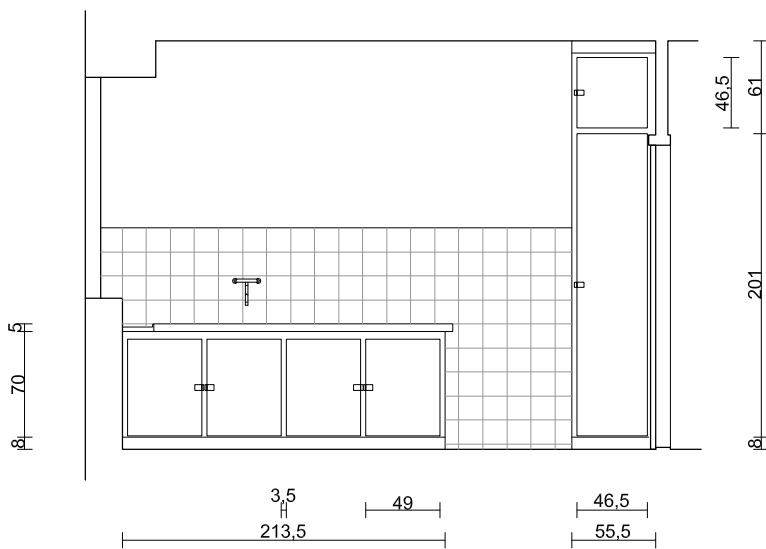
Opmåling af originalt køkken 1:50. Januar 2007, Varmings Tegnestue.

Bemærk at forskellene mellem projekt og det udførte arbejde afspejler, at projektegningen ikke er fuldstændig gennemarbejdet. Blyants rettelserne (der også findes på plantegningerne) indikerer at dette er en arbejdstegning fra et tidspunkt i processen, hvor projekteringen fortsat pågår.

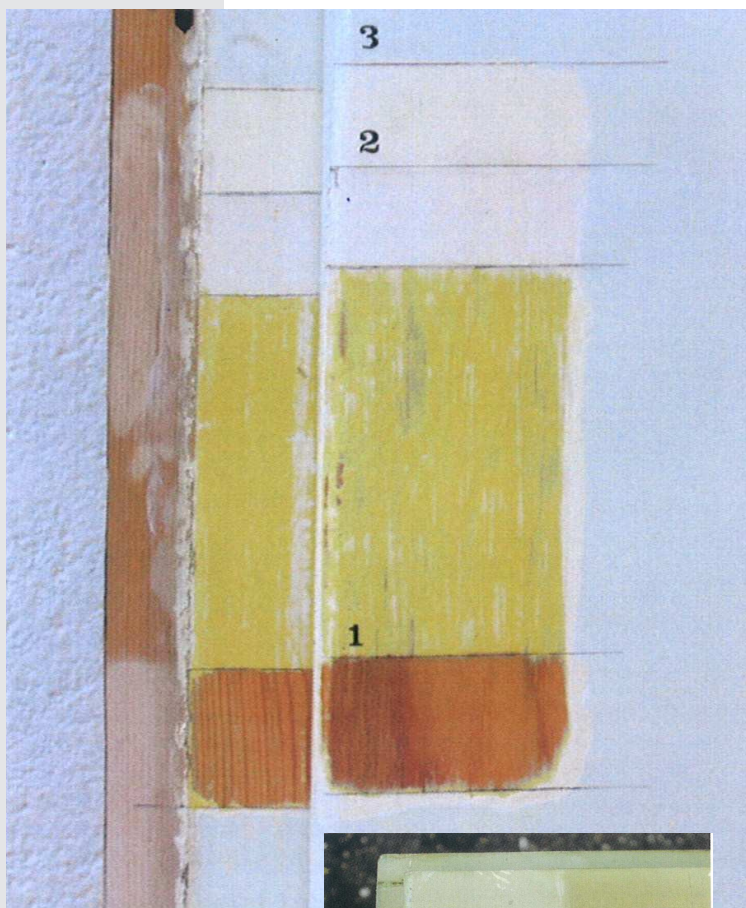
F.eks. er der ikke tegnet tilsætningsstykker til optagelse af afstandsvariationer omkring skabelementerne og det har været nødvendigt at reducere rammestykket på skabelementet på den »tørre side«. Fliseinddelingen går ikke altid op med hele fliser - slet ikke når det tegnede fodpanel, der skjuler den halve flise ved gulvet, ikke er blevet udført.

3.2 Opmåling, køkken

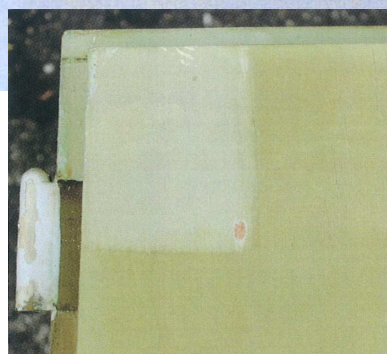
Afdækning af farvelag på højskabslåge. »Undersøgelsen viste, at det ældste malingslag er en ren gul lakfarve, muligvis kromgult malet på et underlag af fyrretræ, og at lågen har været malet tre gange i alt, hvor de to sidste lag er »tonede« hvide farver«

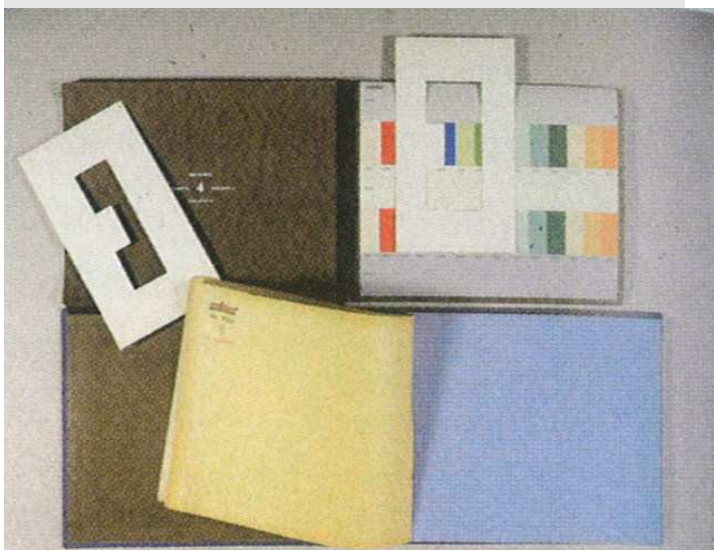
Afrensning af lågebagside med kun ét farvelag.

Lågens forside har været malet tre gange, senest med en mahogniådring (imiteret mahogni træ).

Hyldeforkanter med originalfarve. Undersøgelserne viste at »både låge og rammetræ oprindeligt har været malet lyseblåt. Forkanten på hyldeerne i underskåbene har aldrig været malet over, men står fremme med den oprindelige lyseblå farve«.

Corbusiers farvealbum »Claviers de Couleurs« fra 1931.

3.3 Farveundersøgelser

Under registreringen af køkkenerne har det vist sig, at køkkenskabene har stået malet i meget forskellige farver. For at undersøge om de registrerede farver er originalfarver, har Kulturarvsstyrelsen bedt Nationalmuseets Bevaringsafdeling om at undersøge farvelagene på skabelementerne. Farvelagene er undersøgt på et begrænset antal køkkener, hvor det var muligt for konservatoren at få adgang.

Nationalmuseets Bevaringsafdeling har undersøgt i alt 6 forskellige køkkener - og fundet, at de har været malet i 6 forskellige farver:

»I alt er seks køkkener blevet undersøgt, og de har alle været malet med forskellige farver, henholdsvis gul, mørk rød, lys vissengrøn, lyseblå, okkerfrave og et enkelt køkken med hvide låger og sort rammeværk«.

Ud fra det meget begrænsede grundlag med undersøgelse af kun 6 køkkener er det vanskeligt at konkludere noget sikkert. De farver, der er fundet, er imidlertid meget tidstypiske og formentlig udvalgt af Arne Jacobsen. Arne Jacobsen har sandsynligvis sammensat en farveskala, som de første lejere - eller måske Jacobsen selv - har valgt farve til køkkenerne blandt.

Konservator Filiz Kuvvetli's farvearkæologiske undersøgelser af arkitekten Mogens Lassens Villa Bakkedal har vist, at Mogens Lassens farvesætning af villaen var stærkt inspireret af Corbusiers farvealbum »Claviers de Couleurs« fra 1931.

»Resultaterne af farveundersøgelserne på eksteriør og interiør har vist, at Mogens Lassen til Villa

Bakkedal anvendte samme idé, som Le Corbusiers farvealbum »Claviers de Couleurs« er baseret på, nemlig »Camouflage architectural«.

Til eksteriøret anvendte han serien »arkitektoniske« farver, som består af bl.a. jordfarver og ultramarin, og til interiøret den »dynamiske«, der indeholder farverne citrongul, orange, rød, grøn og lys koboltblå.«

De afdækkede farver i Bellavistakøkkenerne kan netop beskrives som citrongul, orange, rød, grøn og lys koboltblå - og også Arne Jacobsen kan have kendt og været inspireret af Corbusiers farvealbum.

Hvis ikke Arne Jacobsen selv har kendt til farvealbummet, kan han have stiftet bekendskab med det gennem Flemming Lassen (Mogens og Flemming Lassen var brødre og desuden Arne Jacobsens barndomsvenner), der arbejdede på Bellavistaprojektet på Jacobsens tegnestue.

Farveskalaen med citrongul, orange, rød, grøn og lys koboltblå ses i øvrigt i flere af Arne Jacobsens senere projekter, bl.a. Kokfelts sommerhus.

Farvesætningen af den modernistiske arkitektur er et utroligt spændende emne. Men uanset hvor mange teorier og sandsynligheder vi kan fremdrage, er det efter Varmings Tegnestues opfattelse ikke tilstrækkeligt grundlag til at afgøre, om Arne Jacobsen skal tilskrives - eller fraskrives - ansvaret for de afdækkede køkkenfarver i Bellavista.

Æggeskalsfarvede gulvklinter, sort hulkehl og hvide vægfliser. Fritstående badekar og håndklædestang foran radiatoren. Håndvasken er ikke original, men placeret som oprindeligt.

Det eneste bevarede oprindelige toilet. Bemærk det organiske formsprog som er i familie med det fritstående badekars og den specielle skylleknop over toilettet.

4.0 Beskrivelse af badeværelserne

Uanset de meget forskellige lejlighedstørrelser havde alle badeværelserne i Bellavista oprindeligt stort set samme størrelse og udstyr. Et smalt rum med toilet, badekar, håndvask og to døre, én til entréen og én til soveværelset.

Forskellene findes mellem badeværelserne i de tre hovedfløje og de badeværelser, der er placeret i de to mindre sidefløje (opgangene Strandvejen 419, 421, 433 og Bellevuevej 7).

Af sidefløjenes seks forskellige lejlighedstyper har de tre af badeværelses-typerne samme disponering som badeværelserne i hovedfløjene. Forskellen er alene badekaret. Hvor der i hovedfløjene er benyttet badekar med tre emaljerede ydersider, er der i sidefløjene anvendt indbyggede flisebeklædte kar. De tre øvrige badeværelses-typer i sidefløjene adskiller sig fra de øvrige ved at have en anden rumstørrelse, form og kun én dør.

På etageplanerne og også på projekttegningerne af de forskellige lejlighedstyper i mål 1:20 ses en væg, der opdeler badeværelset i et toilet og et egentligt badeværelse. Væggen er aldrig blevet udført, men udtrykker formentlig et ønske om, at have et toilet som også gæster kunne benytte og et mere privat badeværelse. Løsningen har dog ikke givet plads til en håndvask på toilettet og er måske af den grund (?) opgivet.

Som nævnt i afsnittet s. 17 er det ikke lykkedes tegnestuen i de offentligt tilgængelige arkiver, at finde projektmateriale der svarer til det udførte byggeri. Ved sammenligning af det tilgængelige tegningsmateriale ser det ud som om beslutningen omkring badeværelsesvæggen først er taget på byggepladsen.

Alle badeværelserne har haft matte æggeskalsfarvede gulvklinker 10 x 10 cm og en smal sort hulkehlsflise som overgang til væggenes blanke hvide 15 x 15 cm fliser. Toilet, badekar og håndvask har ligeledes været hvide. Over vægfliserne (samme højde som i køkkenet) er vægge og lofter pudsede og malede.

Mens de fritstående kappekar og toiletterne har

haft runde former, har håndvaske, de indbyggede flisebeklædte badekar samt porcelæns toiletrulleholdere og sæbeskåle haft mere kantede former.

Med hensyn til blandingsbatterier og bruser er det vanskeligt at udtale sig om, hvorvidt der endnu findes nogle af de oprindeligt monterede bevaret, og derfor ikke muligt at beskrive det oprindelige udstyr. Ved radiatoren er der derimod så mange steder bevaret en håndklædestang, at det kan konkluderes, at den er oprindelig.

Ligesom i køkkenerne er indretningen af badeværelset i høj grad betinget af funktionelle krav. Toilettet er placeret først i rummet, hvor vandforsyningen er placeret umiddelbart bagved, i køkkenet. Dernæst det store badekar og sidst håndvask og spejl ved vinduet, hvor der er bedst lys.

Der er igen tænkt i rengøringsvenlige flisebeklædte overflader med toiletrulleholder og sæbeskål, der kan gøres rene i samme arbejds gang. Og praktisk med placeringen af håndklædestangen omkring radiatoren - en tidlige udgave af en håndklædetørrer - og den direkte adgang fra soveværelset.

Rørføringerne er planlagt, så de er kortest mulige med samling af vand og afløb til badekar, håndvask, gulvafløb og køkkenvask i den ene ende af rummet og toilet faldstamme i den anden ende. Synlige vandrette rørføring er således minimeret, mens der tilgængelig ikke er gjort forsøg på at skjule faldstammerne, der blot står malede.

Materialevalget er som overalt i lejlighederne enkelt og de anvendte profiler få. Vægfliserne er de samme som i køkkenet og det kvartcirkulære profil går igen på flisernes glaserede overkant mod væggen og i de sorte flisers hulkehl. Ligesom det fortsat ses på dørindfatninger (halvcirkulært) og fodpaneler (kvartcirkulært).

Valget af sanitet er lidt mindre konsekvent mht. de få former, og formentlig i højere grad styret af hvad der fandtes på markedet end af en bevidst skelnen mellem runde og kantede former.

Indmuret toiletrulleholder og sæbeskål.

*Originale gulvklinter, gulvfløb, sort hulkehl og vægfliser.
Bemærk at afstanden mellem gulv og vindue går op med 6 hele fliser
i modsætning til fotografiet på forrige opslag, hvor der er 6 1/3 flise fra
gulv til vindue. På vinduesvæggen ses også det fremherskende op-
sætningsprincip; en hel flise ved vindueslysningen og en skåret i den
modsatte side.*

*Badekarret er et oprindeligt flisebeklædt kar. Vask, hylde og spejl er
nyere.*

Beskrivelse af badeværelserne

Der går mange historier om arkitekten Arne Jacobsen, som underbygger indtrykket af ham som meget perfektionistisk og med stor opmærksomhed på detaljernes betydning for helheden.

F.eks. tilskrives »reglen« om, at man ved disponeringen af fliser til en væg eller gulvflade altid skal starte med en hel flise eller en fuger midt for vægfladen, således at der ikke forekommer fliser under en halv flisebredde ved nogen af fladens afgrænsende sider, Arne Jacobsen. Hvilket naturligvis gør det ekstra interessant at studere flisearbejdet på Bellavista.

Det viser sig at »reglen« ikke er overholdt i Bellavistabyggeriet. Nok er der arbejdet med fliseinddelingen i højden, men knap så bevidst med inddelingen på vægfladernes bredde. - Måske var »reglen« simpelthen ikke opfundet endnu ?

På projekttegningerne til køkkenet er der lagt stor vægt på, at stålpladen går ind under en hel flise og at der er præcis én hel flise mellem vindueslysningen og bordpladen, således at der ikke er nogen skårne fliser omkring vindueslysningen. Den halve flise som på den måde ender nede ved gulvet, er i projekttegningerne erstattet af et fodpanel.

Fodpanelet er imidlertid ikke udført og væggene afsluttes med en halv flise ved gulvet.

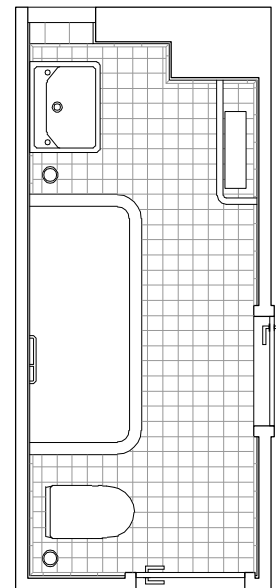
Man fristes næsten til at tro, at ønsket om kun at arbejde med hele fliser (og en, i forhold til facadeudtrykket, allerede fastlagt vindueshøjde) har dikteret den (allerede i 1934) noget lave bordhøjde.

I badeværelserne har man også kunne slutte med en hel flise ved vindueslysningen, hvor den sorte hulkehl erstatter det planlagte fodpanel i køkkenet.

Afstanden mellem gulv og vindue er imidlertid ikke ens i alle lejligheder, hvilket må skyldes en fejl under udførelsen. I de badeværelser hvor afstanden mellem gulv og vindue af en eller anden grund er blevet lidt højere, er fliserne skåret ved vindueslysningen - og de skårne fliser er under en halv flisebredde.

Afstanden mellem gulv og vindue i badeværelserne varierer ikke kun mellem opgangene, men også indenfor samme etage. Fejlen, der forårsager den forskellige afstand, må altså findes i gulvopbygningen i det enkelte rum eller i vinduesplaceringen.

I forhold til vægbredderne er der igen på køkkenet regnet med at alle vægflader (undtagen ved døren) kunne gå op med hele fliser. Så præcist er intet byggeri imidlertid og virkeligheden på Bellavista altså heller ikke.

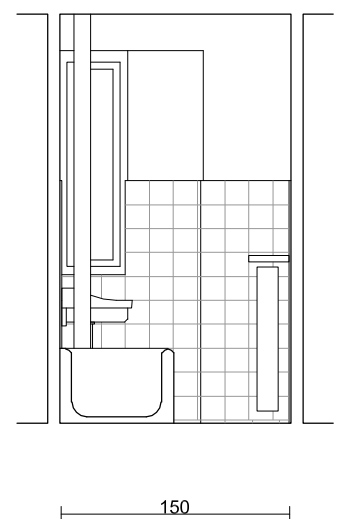
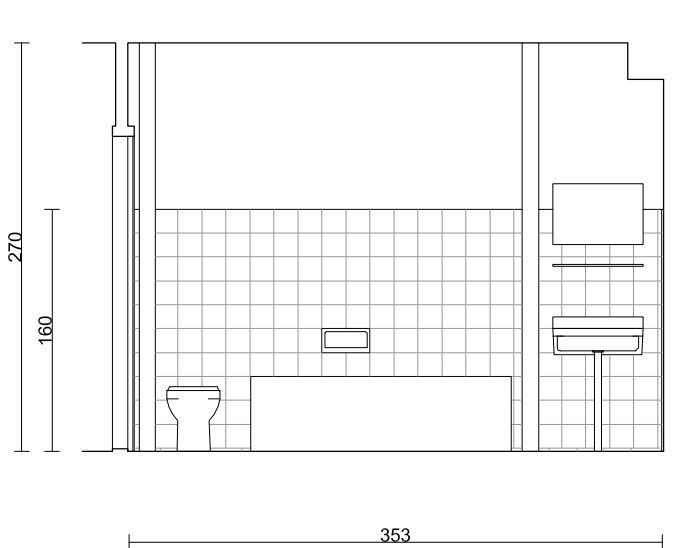
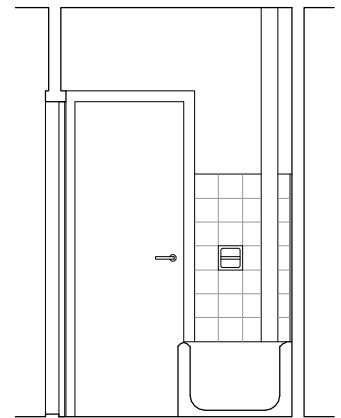
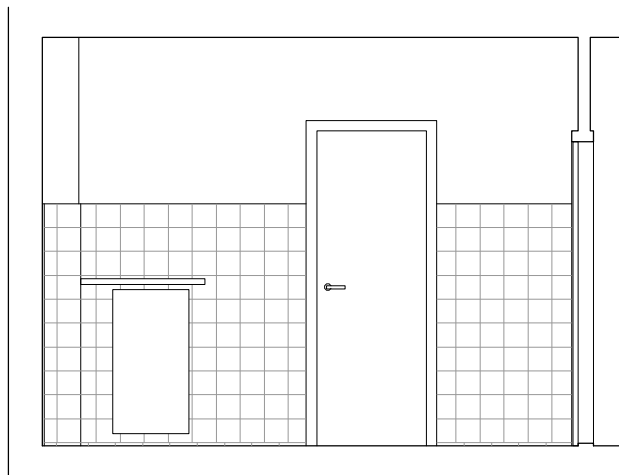

Opmåling af (næsten) originalt badeværelse, 1:50. Januar 2007, Varmings Tegnestue.

Bemærk hvor enkelt rummet er møbleret. Alle funktioner er placeret langs den lyse væg og ganglinjen lagt langs den mørke.

4.1 Opmåling, badeværelse

Køkken	Ja	Nej
Originalt bræddegulv	☐	☐
Originale vægfliser	☐	☐
Pudsede vægge	☐	☐
Pudset loft	☐	☐
Original dør	☐	☐
Originalt dørgreb	☐	☐
Originale gerichter	☐	☐
Originale skabselementer	☐	☐
Originale skabsgreb	☐	☐
Original stålbordplade	☐	☐
Original træbordplade	☐	☐
Originalt armatur	☐	☐
Original stænkplade i stål	☐	☐
Original vinduesplade i stål	☐	☐
Original radiator	☐	☐

Væsentlige ændringer

Badeværelse	Ja	Nej
Originalt gulv	☐	☐
Originale vægfliser	☐	☐
Pudsede vægge	☐	☐
Pudset loft	☐	☐
Originale døre	☐	☐
Originale dørgreb	☐	☐
Original hulkehl	☐	☐
Originale gerichter	☐	☐
Original sanitet	☐	☐
Originalt badekar	☐	☐
Original sæbeskål	☐	☐
Original toiletrulleholder	☐	☐
Originale armaturer	☐	☐
Original radiator	☐	☐
Original håndklædestang	☐	☐

Væsentlige ændringer

Stuer	Ja	Nej
Originale gulve	☐	☐
Originale døre	☐	☐
Original glasdør mellem stuer	☐	☐
Originale dørgreb	☐	☐
Originale fodpaneler	☐	☐
Originale gerichter	☐	☐
Originale vinduesgerichter og -hylder/reol	☐	☐

Originalt gulv	☐	☐
Originale døre	☐	☐
Originale dørgreb	☐	☐
Originale fodpaneler	☐	☐
Originale gerichter	☐	☐
Originalt indbyggede skabe	☐	☐
Originale vinduesgerichter og -hylder/reol	☐	☐

Kammer	Ja	Nej
Originalt gulv	☐	☐
Original dør	☐	☐
Originalt dørgreb	☐	☐
Originale fodpaneler	☐	☐
Originale gerichter	☐	☐
Originalt indbygget skab	☐	☐

Entré	Ja	Nej
Originalt gulv	☐	☐
Originalt indgangsparti	☐	☐
Originale døre	☐	☐
Originale dørgreb	☐	☐
Originale fodpaneler	☐	☐
Originale gerichter	☐	☐
Originalt indbyggede skabe	☐	☐

Væsentlige ændringer

Elementer på ovenstående liste kan ikke forventes tilladt fjernet.

5.0 Registrering og bevaringsværdier

Varmings Tegnestue har, som tidligere nævnt, haft adgang til at besigtige 49 af de oprindelige 66 lejligheder.

Besigtigelsen har omfattet udfyldelse af et registreringsskema med bla. oplysninger om omfanget af bevaret original indretning, overflader og indbygget inventar. Dels i form af afkrydsning i rubrikkerne gengivet på modstående side, dels indtegnning af evt. bygningsændringer på en lejlighedsplan. Besigtigelsen omfattede desuden en fotoregistrering af originale bygningsdele, hovedsageligt i køkken og badeværelse.

Besigelserne har vist, at kun meget få lejligheder er ombygget så væsentligt, at den oprindelige indretning/disponering af lejligheden ikke længere kan genfindes.

Der findes nedhængte lofter i en række lejligheder, væggene er næsten overalt tapetserede i stuer og værelser, men fremstår ofte malede i køkken og badeværelse. Gulvbelægningerne af parket, fyrrebrædder og klinker er velbevarede og sjældent udskiftet.

Alle dørpartier til trappeopgangene er bevaret ligesom døre, dørgreb, gerichter, fodpaneler, vinduesindfatninger, vinduesplader med reoler og indbyggede entréskabe alt overvejende er bevaret.

Dørpladerne og skabslågerne i entréen er i mange lejligheder malede og de lakerede dørplader derfor efterhånden sjældne. Det samme gælder glasdørene mellem stuerne, som mange dog oplyser at have opmagasineret i ejendommens kælder.

De indbyggede skabe i kamrene er næsten alle fjernede, modsat de indbyggede skabe i soveværelset som stadig findes i 30 ud af 49 lejligheder.

Vinduespladerne er ofte forsynet med en tynd masonitplade (der formentlig skjuler samlinger i

den underliggende træplade), og i nogle tilfælde også med en forkantliste, hvorved vinduespartiets karakteristiske halvcirkulære profil sløres eller skjules. I mange lejligheder er der desuden udført forskellige former for radiatorskjulere, som ikke på nogen måde passer til det meget enkelt tænkte vinduesparti. (Se skitse på lejlighedsplan s. 25).

I enkelte lejligheder ses også podier eller ligefrem væsentligt forhøjede gulvniveauer i stuerne. De hævede gulvniveauer (helt eller delvis) er naturligvis udført, fordi man ønsker at kunne nyde udsigten fra sofahøjde, men skæmmer rummene alvorligt idet de får et umiskendeligt parcelhus udtryk (lav lofthøjde, lav brystningshøjde).

Som tidligere påpeget er det alle enkeltdelene til sammen, der gør helheden. Derfor skal man ved fremtidige istandsættelser af lejlighederne både respektere rumdisponeringen, materialeholdningen og snedkerdetaljerne.

Arne Jacobsen har ikke fordelt rummene tilfældigt, men f.eks. placeret de mest »offentlige« værelser nærmest hoveddøren og de mest »private« i den smalle ende af gangen, længst fra døren.

De pudsede lofter, pudsede/tapetserede vægge med skarptskårne hjørner uden gesimser og andre »formildende« overgange, harmonerer med de skarpe facader. Gulvfladerne er lagt ind i de murede og pudsede »kasser«.

Alt snedkerarbejdet har samme profiler og kæder rummene sammen, samtidig med at det ved de små forskelle i omfanget af reoler og skabe understreger det rumlige hieraki mellem stuerne (de offentlige rum) og de forskellige (private) værelser.

Ved fremtidige istandsættelser bør ejeren holde sig alle disse kvaliteter for øje og overveje om ikke det oprindelige valg stadig passer bedst i helheden.

Smalt komfur på den oprindelige pladsering ved kosteskabet.

Smalle låger med originale (og nyere) greb.

Lille køleskab på den oprindelige pladsering ved spisekammeret.

Stålbordplade i lav højde.

5.1 Bevaringsværdier i køkkenerne

Af besigtigelserne fremgår det, at størstedelen af køkken indretningerne over tid er blevet skiftet ud. Ud af de 49 registrerede køkkener er der 14 tilbage, hvor køkkenet i en eller anden udstrækning er bevaret. Af disse 14 køkkener er halvdel ganske intakte.

Når køkkenerne er ombyggede eller udskiftede, er det naturligvis fordi, de har en række problemer i forhold til nutidige krav og ønsker.

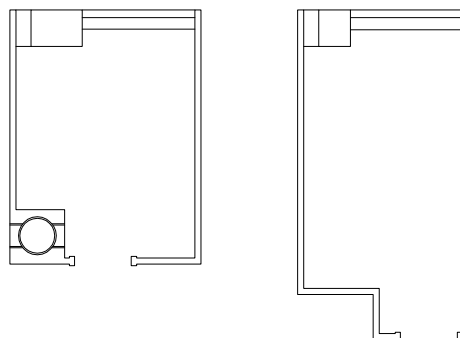
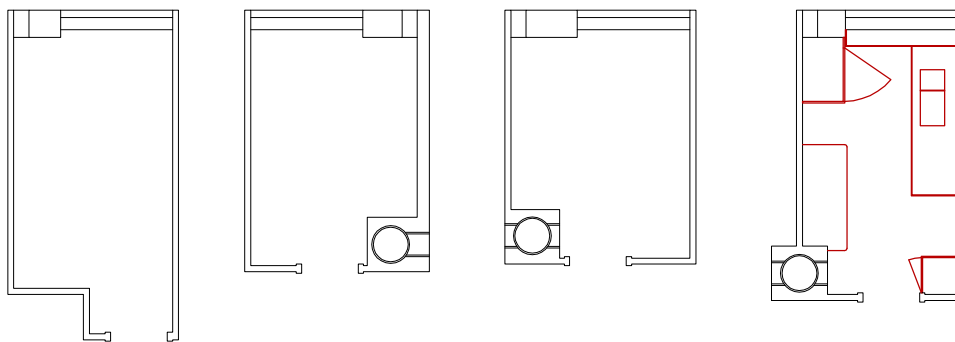
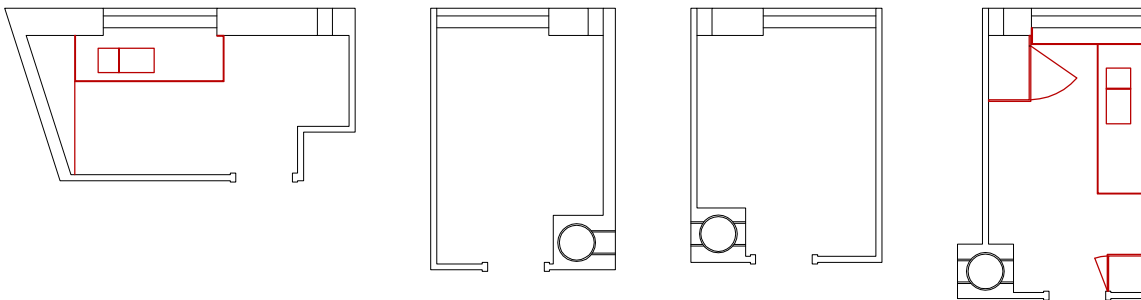
Arbejdshøjden på 81 cm er for lav, pladser til komfur og køleskab er for smalle til placering af standard 60 cm brede hvidevarer, de eksisterende skabelementer har for ringe dybde og bredde til at hvidevarer kan integreres, der er for lidt skabsplads og der er ikke mulighed for at tilslutte en emhætte naturligt aftræk uden at få en synlig rørføring på tværs under loftet, hvis den nuværende komfurplads bevares.

Dertil kommer en efterhånden meget udbredt praksis med at køkkener udskiftes minimum hver gang en ejendom handles. Især det sidste er en alvorlig trussel i forhold til bevaringsværdierne.

Varmings Tegnesteue er af den opfattelse, at det bevaringsværdige i Bellavista køkkenerne er den funktionalistiske ideologis udtryk - det »funktionelle laboratorium«. Bevaringsværdierne ligger i køkkenernes disponering, materialevalg og formsprog - og i de bevidst formgivende elementer som f.eks. den vinkelformede stålplade.

Dvs. at man bør bevare de dele, der er tilbage af de oprindelige køkkener og supplere dem med nye dele - enten med en fortolkning af det, der er fjernet, eller med nye elementer med samme udtryk for funktionalitet, enkelhed, få former, rengøringsvenlighed, fokus på arbejdszoner og lysindfald i rummet.

I de køkkener hvor der intet er tilbage af det oprindelige inventar, bør samme tankegang gøre sig gældende ved nyindretningen.

49 registrerede køkkener:
35 køkkener, hvor indtet er bevaret
10 køkkener, der delvist er bevaret
4 originale køkkener

 Originale køkkenelementer

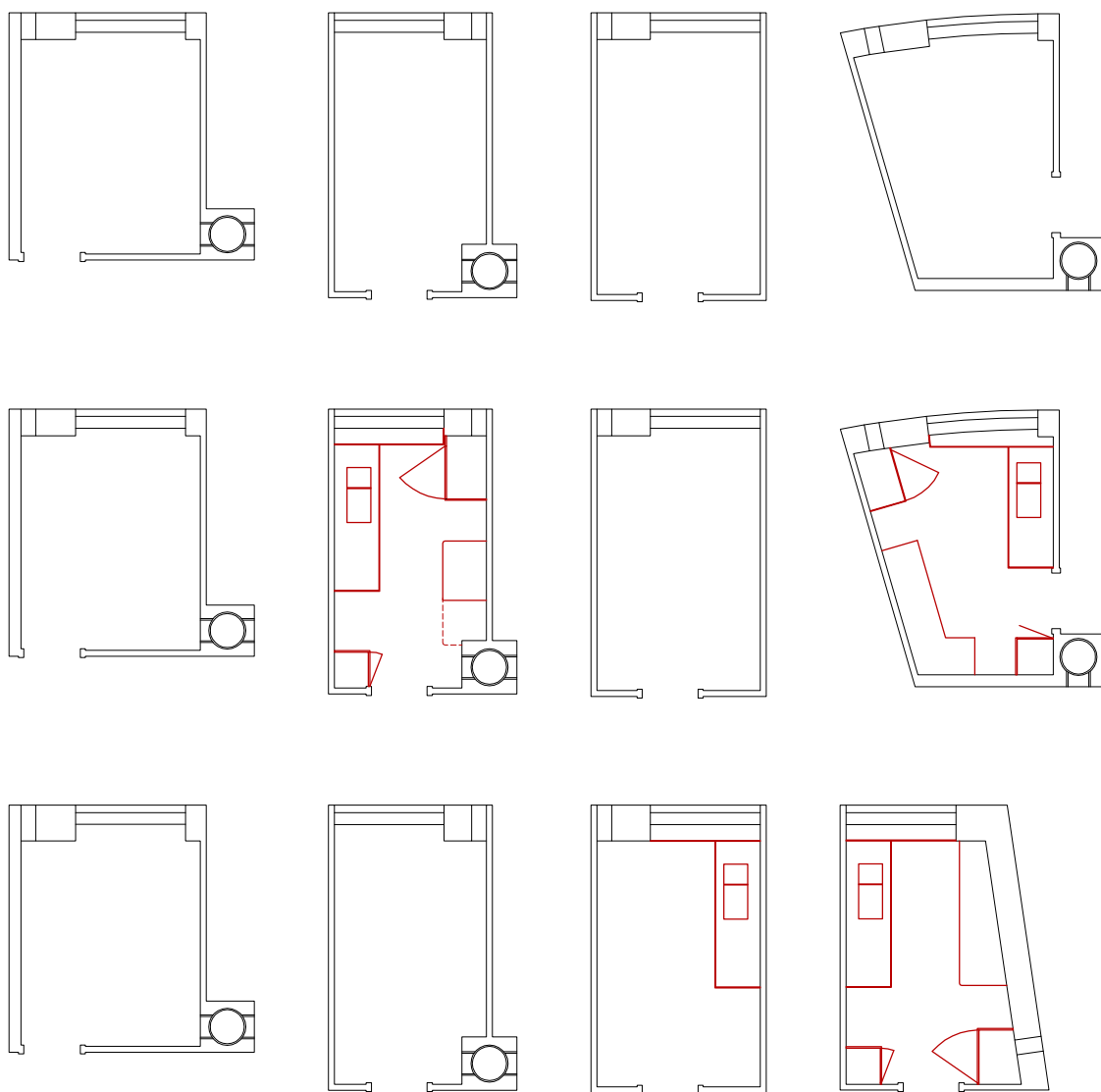
Bevaringsværdier i køkkenerne

Bevaringsværdier i køkkenerne

Originale gulvklinter, hulkehl og vægfliser (også på badekarret). Bemærk hvor flot afrenset gulvet er/kan blive og det smukke materialvalg med matte gulvklinter op til trægulvene og de blanke fliser.

Håndvasken er placeret nærmest lyset, umiddelbart overfor radiatoren.

5.2 Bevaringsværdier i badeværelserne

Af besigtigelserne fremgår det, at hovedparten af badeværelserne endnu er indrettet som oprindeligt. Ud af de 49 registrerede badeværelser er der 32 tilbage, hvor indretningen er bevaret, heraf 30 med det originale badekar.

Når badeværelserne ikke - som køkkenerne - er ombyggede, er det dels fordi de funktionelle krav til indretningen af et badeværelse, ikke er ændret væsentligt i forhold til den oprindelige indretning, dels fordi badeværelsesrummets proportioner, vindues- og dørplaceringer ikke giver mange andre indretningsmuligheder.

Det største problem i forhold til den oprindelige indretning er, at det kan være vanskeligt at komme op i badekarret, efterhånden som man bliver ældre.

Ligesom i køkkenerne - og i lejlighederne i øvrigt - er bevaringsværdierne i badeværelset knyttet til den funktionalistiske tankegang og udtryk.

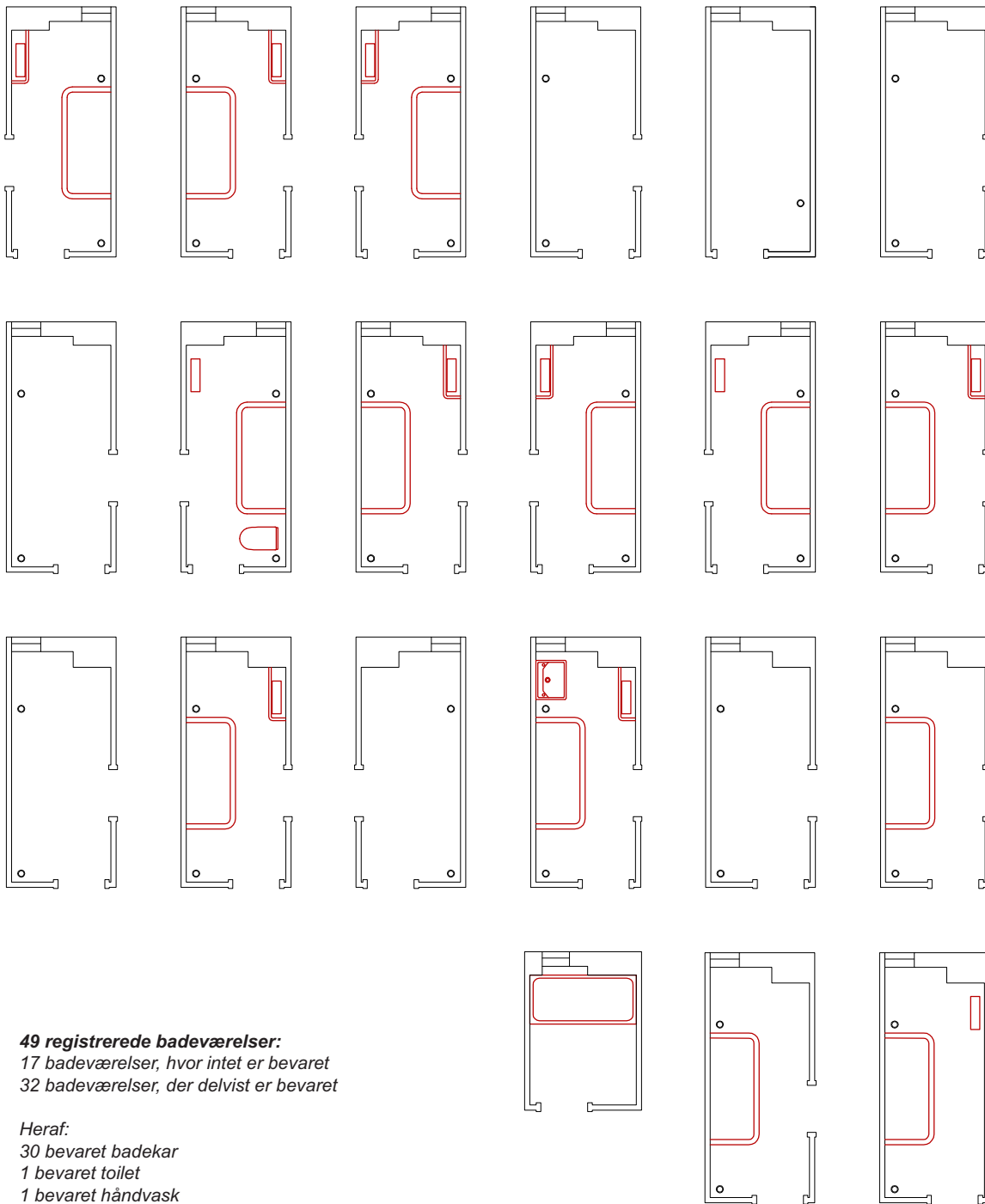
Bevaringsværdierne ligger i rummets disponering, med alle funktioner placeret langs den lyse væg, håndvask nærmest lyset og toilettet længst derfra. Materialevalget med pudsede og malede lofter og vægge, rengøringsvenlige fliseoverflader, få materialer, få farver og i det enkle formsprog med gentagelse af de runde former i badekar, hulkehl og gerichter.

De få virkemidler giver ro til at opleve rum og lys, hvilket er kendetegnende for alle rummene i lejlighederne.

Dvs. at badeværelsernes disponering og materialer så vidt muligt bør bevares. Ved udskiftning af toilet og håndvask bør der vælges ny hvid sanitet og ved udskiftning af blandingsbatterier enkle lidt robuste armaturer. Badekarrene bør under ingen omstændigheder fjernes.

I de badeværelser hvor der intet er tilbage af den oprindelige indretning, bør rummets oprindelige disponering og materialevalg reetableres. Hvis badekarret ikke længere eksisterer, og der ønskes etableret en bruseniche, kan det kun gøres i rummets fjerneste ende ved vinduet, hvilket betyder at håndvasken må flyttes til den mindre velbelyste plads midt i rummet.

Ved etablering af en bruseniche bør en evt. afskærmning alene udføres på en sådan måde at rummet ikke opdeles eller lyndfaldet langs væggen hindres.

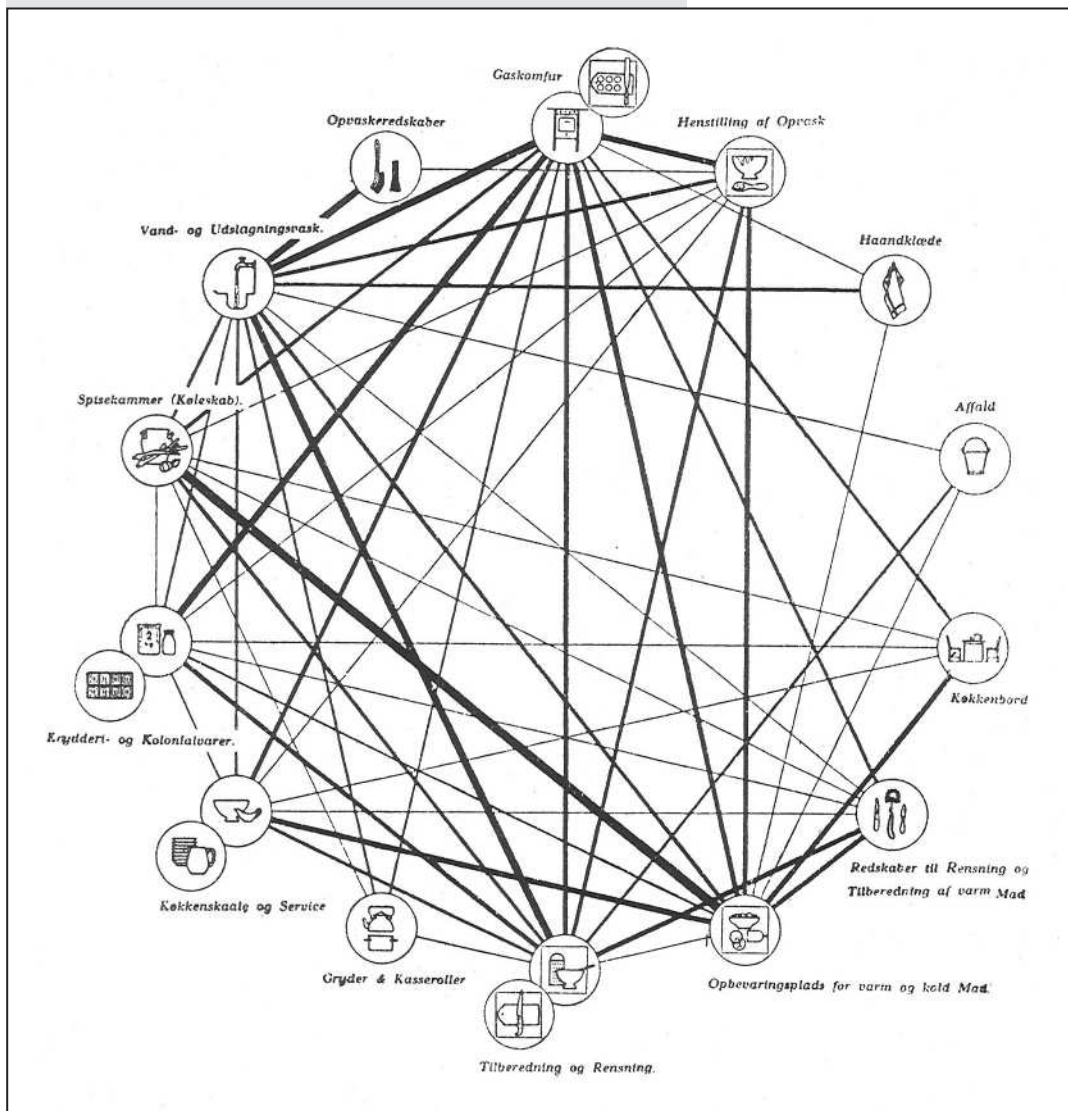
49 registrerede badeværelser:
 17 badeværelser, hvor intet er bevaret
 32 badeværelser, der delvist er bevaret

Heraf:
 30 bevaret badekar
 1 bevaret toilet
 1 bevaret håndvask

 Originale elementer

Bevaringsværdier i badeværelserne

»Sådan begyndte det danske standardk kken, som vi i dag kender i myriader af udformninger, men med nøjagtig de samme standardmål og detaljer – mere eller mindre gedigent udførte naturligvis. Det var arkitekten Edvard Heiberg, der var drivende kraft i det, som fik navnet »Dansk K kkens t«. Han analyserede behovene og søgte at standardisere elementerne.«

»Man gik videnskabeligt til værks. Husmoderen skulle trampe i grafik, så man kunne se, hvor der blev gået mest. Illustrationens sorteste ruter viser, hvor der var tættest forbindelse mellem tingene - de skulle så placeres ved siden af hinanden.« Bag Hækken: Det danske parcelhus i lyst og nød s. 185 -186.

6.0 Forslag til modernisering af køkkenerne

Som det fremgår af de forrige afsnit, er der meget få køkkener, hvor hele den oprindelige køkkenindretning endnu er bevaret, få hvor der er bevaret enkelte elementer og flest hvor der intet er tilbage af den oprindelige køkkenindretning.

Hvor der endnu findes elementer fra den oprindelige køkkenindretning, bør man glæde sig over det privilegie, det er at være ansvarlig for at forvalte en del af vores fælles kulturarv - og tage ansvaret på sig. Der findes heldigvis en del mennesker som sætter pris på et originalt og intakt stykke arkitektur, og efterspørger netop det ved deres valg af bolig.

Når det er sagt, mener vi hovedsageligt, at bevarelsesværdierne ligger i køkkenernes disponering, materialevalg og formsprog - og i de bevidst formgivende elementer som f.eks. den vinkelformede stålbordeplade.

I det følgende giver vi to forslag til modernisering af køkkenerne; ét forslag til modernisering af køkkener, hvor der stadig er bevaret elementer fra det oprindelige køkken og ét forslag til køkkener, hvor der intet er tilbage af den oprindelige køkkenindretning. I begge forslag er der lagt vægt på at bevare eller nytolke de historiske og arkitektoniske værdier, som var karakteristiske for de oprindelige køkkener.

Funktionsopdeling

Den oprindelige disponering af køkkenerne med to arbejdszoner, en våd og en tør er fastholdt, dog med den ændring at komfur/kogeplader og ovn er flyttet over i den tørre zone, hvor der er mulighed for at etablere aftræk fra en emhætte til de eksisterende muråbninger i ydermuren (der tidligere har ventileret spisekammeret). Det tidligere spisekammer kan erstattes af et køle-/fryseskab.

I forslaget til køkkener hvor skabe og bordplade i den våde zone er bevaret kan bordpladen hæves ved at supplere med en sarg mellem underskabe og stålbordepladen. På den måde kan sokkel- og lågehøjde bevares uændret for både underskabe og kosteskab.

I forslaget til køkkener, hvor der ikke er bevaret oprindelige elementer overhovedet, er der mulighed for at indbygge en opvaskemaskine ved siden af køkkenvasken, hvor vandinstallation og afløb findes. Dette er ikke muligt i de bevarede køkkenunderskabe hvor dybden kun er 52 cm og lågerne kun 49 cm brede.

Skabsmoduler og hvidevarer

Siden 1934 er der arbejdet videre med industrialiseringen af køkkenindretning så der idag arbejdes med standardmoduler på 60 x 60 cm. Moderniseringsforslagene tager derfor udgangspunkt i dette standardmodul, og baseres ikke på om det er muligt at finde ét specielt hvidvaremærke, der passer til den ringe borddybde eller bredde, idet alle hvidevarer placeres i nye skabs-elementer.

Rum og lys

Ved nyindretning af køkkenerne bør der ikke placeres overskabe på væggen over den våde zone, hvor de vil komme ind foran vinduespartiet og lukke for lysindfaldet. I forslagene er der alene placeret overskabe på den »mørke« væg, ligesom høj- (køle- og køle-/fryse) skabe fortsat placeres i hjørnerne lige indenfor døren og ved ydermuren, hvor de tager mindst muligt lys og rummet stadig holdes åbent og på den måde virker større.

Kunstig belysning kan etableres under overskabene og i form af pendler over bordet foran vinduet. Nedhængte lofter og indbyggede spots vil ikke kunne godkendes.

Materialer og profiler

Ligesom de oprindelige køkkener bør der lægges vægt på at vælge få enkle former og materialer, med høj grad af rengøringsvenlighed.

Der bør vælges et køkken uden alt for høj sokkel, således at den i højden passer til bevarede skabe i køkkenet og fodpanelhøjder. Låger eller skuffefronter bør være helt enkle glatte uden store greb eller udsmykning i form af fyldinger, udfræsninger eller specielle kanter. Bordpladerne kan med fordel vælges i to forskellige materialer, så de understreger de to funktioner i køkkenet.

Liste med konkrete materialeforslag:

Overflader

Pudsede og hvidmalede vægge og lofter
Eksisterende hvide vægfliser
Linoleum af mærket Uni Walton nr. 101-008 Night Blue, forhandles af Armstrong DLW.

Køkkenskabe

Originale køkkenelementer males i en lys blå nuance, NCS nr. 0020-R90B
Nye grebsløse køkkenelementer af mærket LINE fra Boform med skabsinteriør i træ. Overfladerne lakeres med normalglans i en gråblå nuance, NCS nr. 1020-R90B.
Da højden på vægfliserne kan variere lidt fra køkken til køkken, optages denne variation i soklen på de nye køkkenelementer, således at overskabenes underkant flugter med flisernes overkant.

Bordplade

5 cm tyk træbordplade i ahorn anvendes ved den »tørre« zone
Den originale stålplade bibeholdes ved den »våde« zone

Armatur

Krom vægbatteri med S200 tud, SP-serien fra Toni Armaturl A/S (VVS nr.: T.21.435-S200)

Hårde hvidevarer

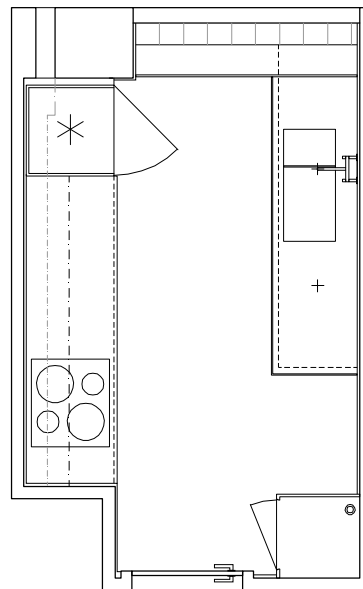
Køle-/fryseskab og ovn/komfur integreres i Boforms skabselementer.
Fuldt integreret SMEG emhætte i rustfri stål.
KSEG550X foreslås anvendt.

Belysning

Belysning v/køkkenvask: 2 stk. Toldbod 220 Glas Pendel, forhandles af Louis Poulsen
Belysning v/komfuraufsnit: 1 stk. Linestra 8030-01 i mat nikkel, længde 100cm fra det spanske firma Vibia, dansk forhandler: Mekavi

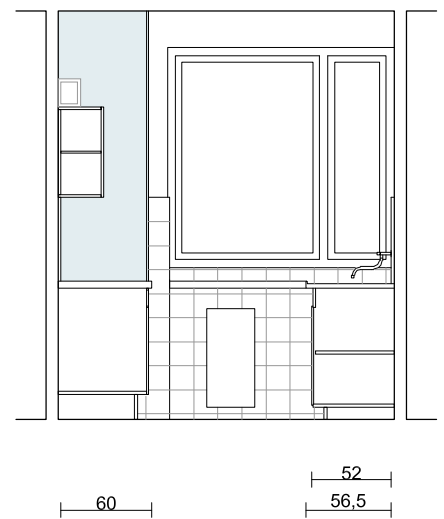
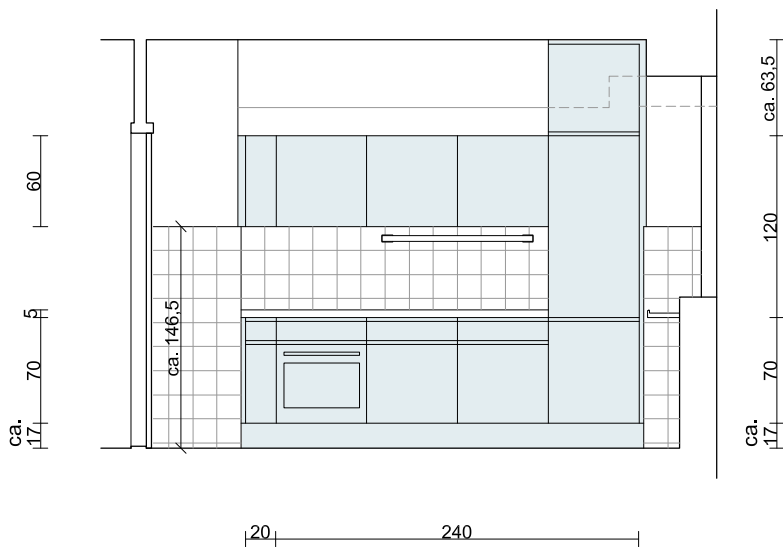
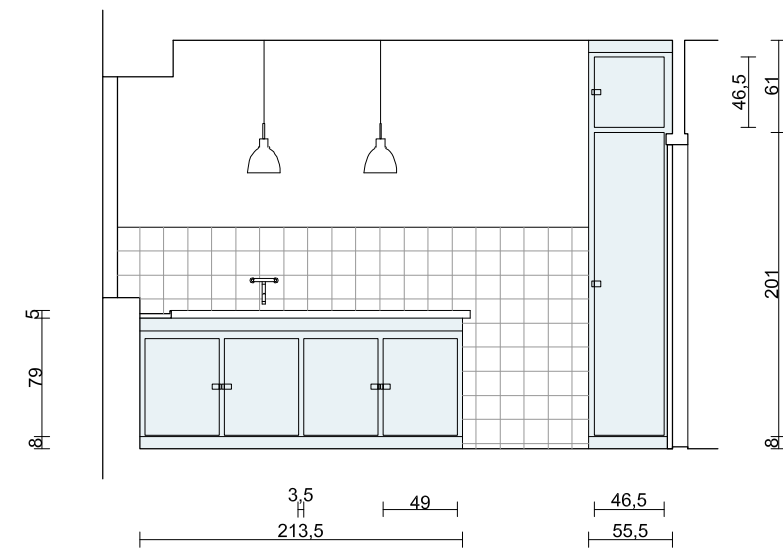
Forslag eksisterende/nyt køkken 1:50. 01.06.2007. Varmings Tegnestue.

Forslagene bygger på samme teoretiske overvejelser, blot med forskellig grad af bevaret køkkenindretning. Princippet er, at det der er bevaret fortsat bevares så uantastet som muligt, og at det der tilføjes er nyt og kan rumme de nye funktioner, vi ønsker os i et moderne køkken.

6.1 Eksisterende/nyt køkken

Liste med konkrete materialeforslag:

Overflader

Pudsede og hvidmalede vægge og lofter
15 x 15 cm hvidglaseret vægflise fra Villeroy & Boch
Lys grå flisefuge, maks. 3 mm bred
Linoleum af mærket Uni Walton nr. 101-008 Night blue, forhandles af Armstrong DLW.

Køkkenskabe

Nye grebsløse køkkenelementer af mærket LINE fra Biform med skabsinteriør i træ. Overfladerne lakeres med normalglans i en gråblå nuance, NCS nr. 1020-R90B.

Bordplade

5 cm tyk træbordplade i ahorn anvendes ved den »tørre« zone
Stålbordplade med opkant anvendes ved den »våde« zone

Armatur

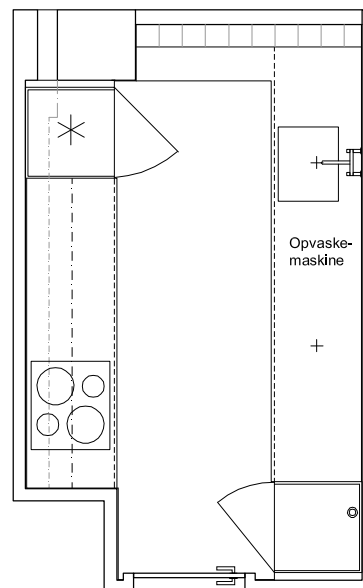
Krom vægbatteri med S200 tud, SP-serien fra Toni Armaturl A/S (VVS nr.: T.21.435-S200)

Hårde hvidevarer

Køle-/fryseskab, opvaskemaskine og ovn/komfur integreres i Biforms skabselementer.
Fuldt integreret SMEG emhætte i rustfri stål.
KSEG550X foreslås anvendt.

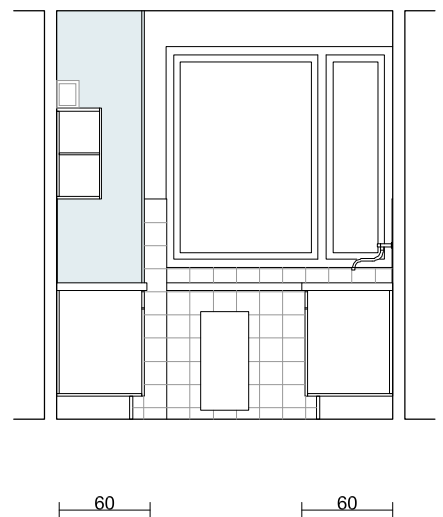
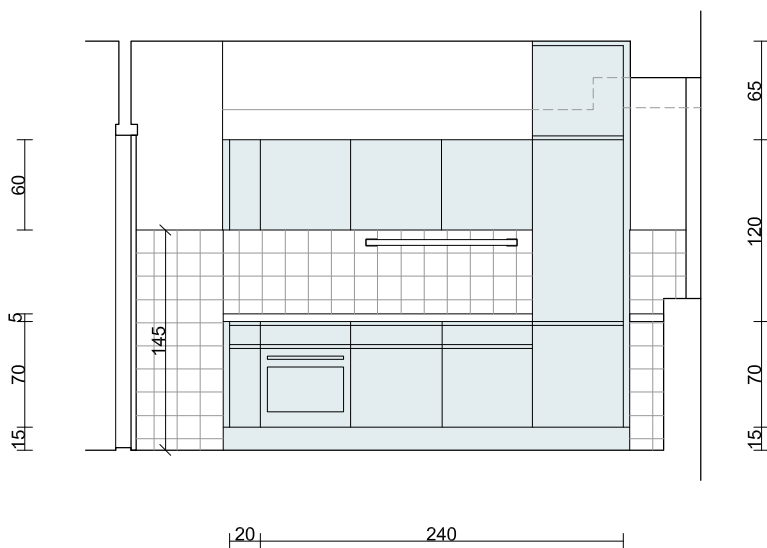
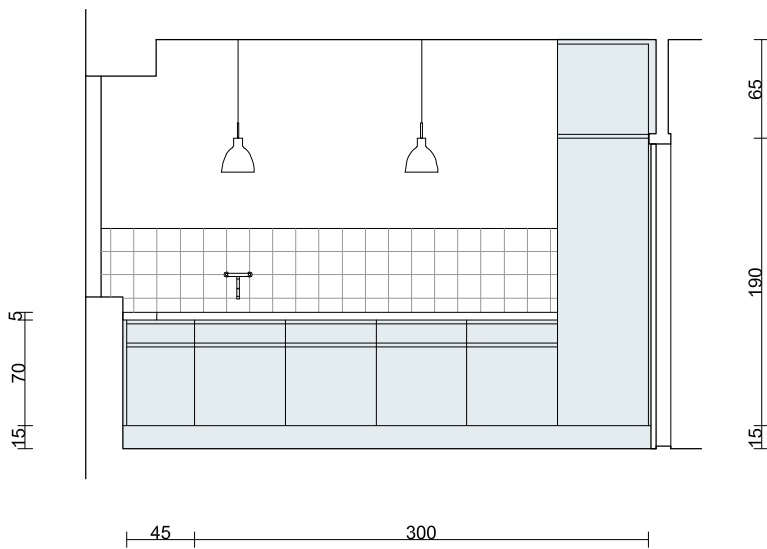
Belysning

Belysning v/køkkenvask: 2 stk. Toldbod 220 Glas Pendel, forhandles af Louis Poulsen
Belysning v/komfuraufsnit: 1 stk. Linestra 8030-01 i mat nikkel, længde 100 cm fra det spanske firma Vibia, dansk forhandler: Mekavi

Forslag nyt køkken 1:50. 01.06.2007. Varmings Tegnestue.

6.2 Nyt køkken

Skulpturel reflektering over de mange installationer, der kan forekomme i en lejlighed/et hus.

7.0 Forslag til modernisering af badeværelserne

I de bevarede badeværelser er der ikke funktionelt behov for store moderniseringer. De to forslag til modernisering af badeværelserne er derfor tiltænkt en situation, hvor det oprindelige badeværelse skal vedligeholdes eller reetableres. Henholdsvis, en situation hvor der intet er tilbage af det oprindelige badeværelse og det ønskes istandsat med etablering af en bruseniche. Dvs. at der kun kan påregnes tilladelse til at etablere bruseniche i badeværelser uden originalt badekar.

Også i forslagene til modernisering af badeværelserne er der lagt vægt på at bevare eller nytolke de historiske og arkitektoniske værdier, som var karakteristiske for de oprindelige badeværelser.

Funktionsopdeling

Den oprindelige disponering af badeværelset med håndvasken nærmest vinduet fastholdes i det ene forslag. I forslaget med etablering af en bruseniche ved vinduet må håndvasken flyttes til midt i rummet, således at man ikke skal passere et vådt gulvareal for at vaske hænder.

Rum og lys

Placeringen af funktionerne langs den lyse væg, med håndvask nærmest vinduet og toiletet længst fra vinduet er fastholdt.

For at opnå størst muligt lysindfald i badeværelset og sikre at der fortsat er mest muligt lys ved håndvasken/spejlet er afskærmningen af brusearealet udført i glas og placeret så den »pareres« ved den mørke væg. Vælger man i stedet et bruseforhæng, bør man gøre sig selv den tjeneste at trække gardinet til samme side, når det ikke er i brug.

Ved at udføre bruseafskærmningen i glas og i samme højde som flisebeklædningen opnås foruden et godt lys, desuden den fordel at rummet ikke opdeles og fortsat fremtræder som ét rum.

Trods dagslysindfaldet er der behov for kunstig belysning ved spejlet og som generel rumbelysning. Ligesom i køkkenet bør der vælges pendler eller lamper monteret på loftet. Nedhængte lofter og spots vil ikke kunne godkendes.

Materialer og profiler

I begge forslag er valgt pudse og malede lofter og overvægge samt fliser som de oprindelige i både farver, formater og glans.

Ved modernisering af badeværelserne skal de gældende krav til f.eks. vådrumssikring naturligvis overholdes. Derfor er det nødvendigt at vægfliserne trækkes højere op ad væggene. For at fastholde den vandrette linie bør vægfliserne have samme højde i hele rummet.

I forslaget med bruseniche, hvor gulvet får to forskellige niveauer er den sorte hulkehl fra valgt.

Som tidligere nævnt har badeværelserne ikke præcis samme mål fra gulv til vinduesunderkant og flisearbejde bør derfor planlægges nøje for hver enkelt rum. Inden monteringen bør det besluttes om aftanden mellem gulv-vinduesunderkant og vinduesunderkant-vinduesniche kan gå op med hele fliser, om der skal skæres omkring vinduet eller ved gulvet.

Da fliserne er så væsentlig en del af badeværelsets samlede udtryk er det væsentligt afgørende for resultatet at fliseinddelingen er gennemtænkt.

Både med hensyn til sanitet og blandingsbatterier bør der vælges klassiske lidt robuste modeller med en vis tyngde i lighed med de oprindelige.

Varme og rørføringer

I forslaget med en bruseniche er radiatoren fjernet og erstattet af gulvvarme. Denne løsning kun skal anvendes i badeværelser, hvor der ikke er bevaret originale gulvklinker.

Ved at opretholde de oprindelige tapsteder og placering af gulv afløbet, og blot bytte om på bruse- og håndvaskeblandingsbatteri i forslaget med bruseniche, sikres at de synlige rørføringer fortsat er så minimale som muligt og at der ikke er behov for opbygning af installationsvægge eller rørkasser.

Liste med konkrete materialeforslag:

Overflader

Pudsede og hvidmalede vægge og lofter

Eksisterende vægfliser

Eksisterende gulvfliser

Sanitet

Wc model Classic 364 fra Gustavsberg (VVS nr. 60402120)

Håndvask model ARTic 4600 fra Gustavsberg (VVS nr. 626224000)

Armatur

Krom kar- og brusebatteri m/håndbrusesæt, SP-serien fra Toni Armaturl A/S (VVS nr.: T.27.435)

Krom håndvaskbatteri, SP-serien fra Toni Armaturl A/S (VVS nr.: T.22.435-V150)

Belysning

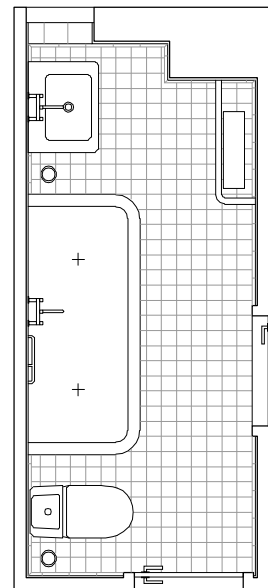
Spejlbelysning: 1 stk. Linestra 8030-01 i mat nikkel, længde 50 cm fra det spanske firma Vibia, dansk forhandler: Mekavi

Loftsbelysning: 2 stk. af mærket Solid B40+ i aluminium (nr. 251 61 21), forhandles af Delta Light

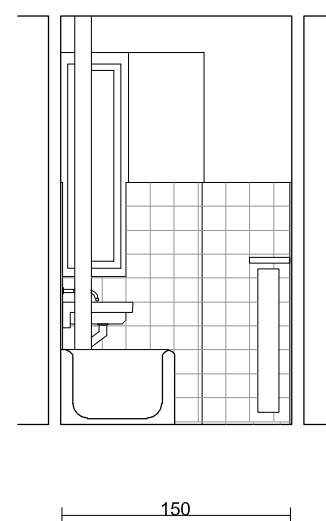
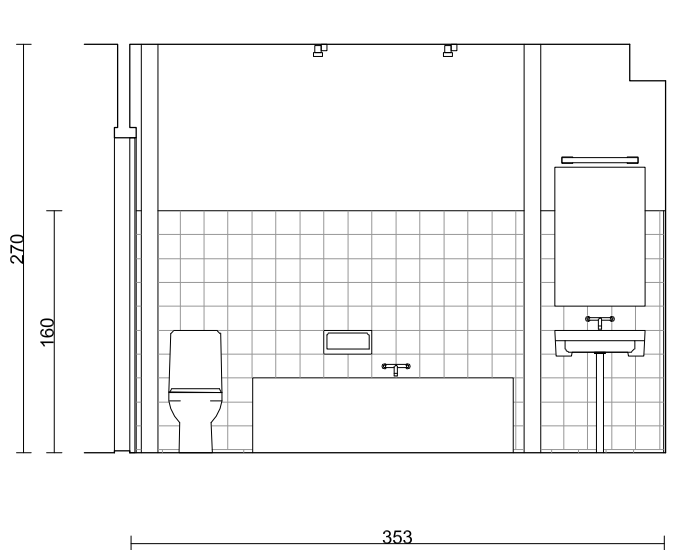
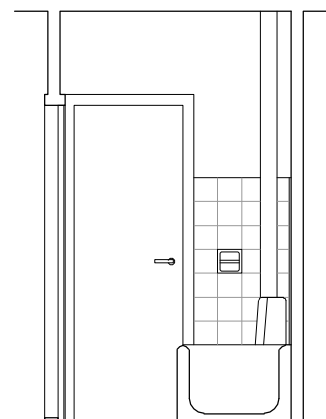
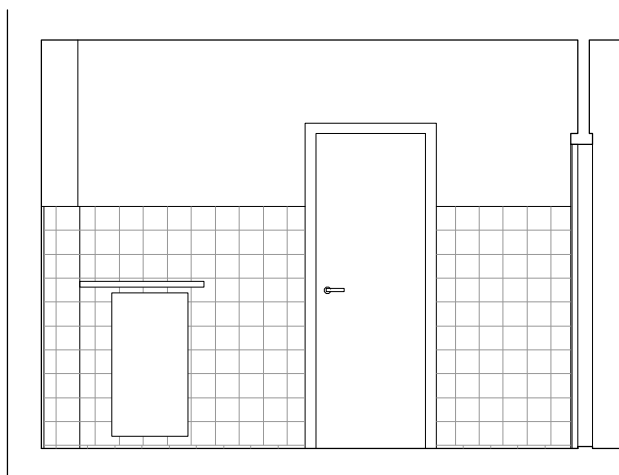
Øvrigt

Spejl 60 x 90 cm

Original toiletrulleholde, sæbeskål og radiator bibeholdes

7.1 Badeværelse med badekar

Liste med konkrete materialeforslag:

Overflader

Pudsede og hvidmalede vægge og lofter
15 x 15 cm hvidglaseret vægflise fra Villeroy & Boch
10 x 10 cm hvid matglaseret gulvflise fra Winckelmans
Lys grå flisefuge, maks. 3 mm bred

Sanitet

Wc model Classic 364 fra Gustavsberg (VVS nr. 60402120)
Håndvask model ARTic 4600 fra Gustavsberg (VVS nr. 626224000)

Skydedørselement

To lige store glaspartier skal fremstilles efter mål, hvor den samlede bredde skal svare til badeværelsets bredde og højden svare til overkanten af den øverste række fliser. Selve skinnedsystemet skal speciel fremstilles hos en smed.

Armatur

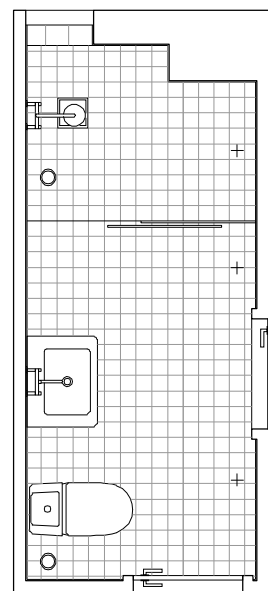
Krom SP-brusebatteri m/hoved- og håndbrusesæt, SP-serien fra Toni Armaturl A/S (VVS nr.: T.28.435)
Krom håndvaskbatteri, SP-serien fra Toni Armaturl A/S (VVS nr.: T.22.435-V150)

Belysning

Spejlbelysning: 1 stk. Linestra 8030-01 i mat nikkel, længde 50 cm fra det spanske firma Vibia., dansk forhandler: Mekavi
Loftsbelysning: 3 stk. af mærket Solid B40+ i aluminium (nr. 251 61 21), forhandles af Delta Light

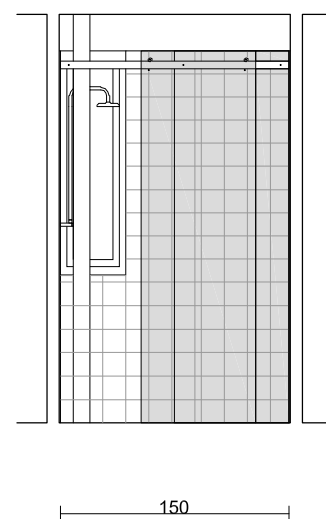
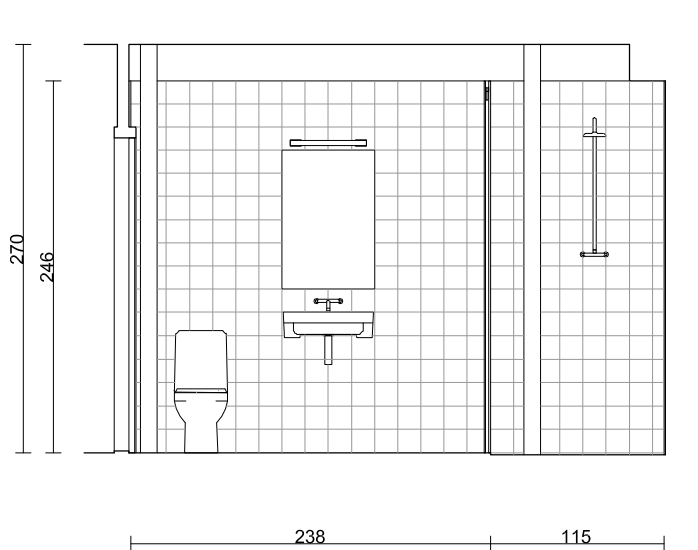
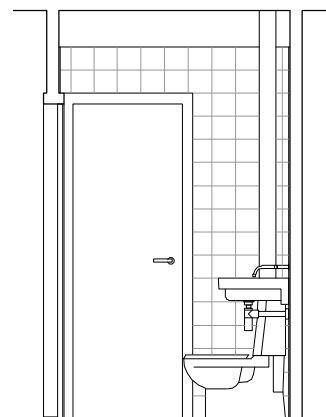
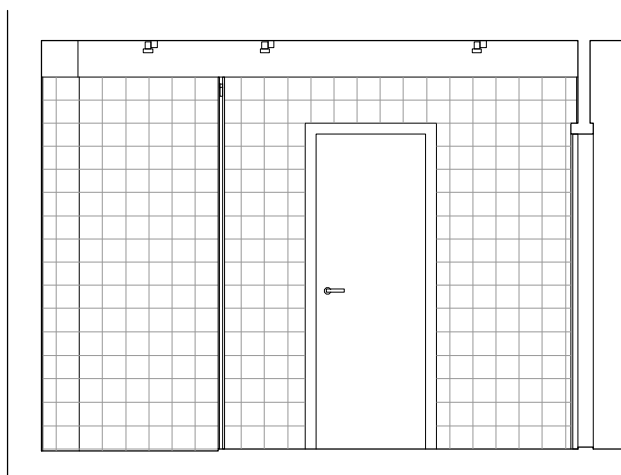
Øvrigt

Spejl 60 x 90 cm
Der installeres varme i gulv

7.2 Badeværelse med bruseniche

Litteraturliste

Biografier, værkoversigter:

»Arkitekten Arne Jacobsen« af Johan Pedersen.
Arkitektens Forlag 1957.

»Arne Jacobsen« af Carsten Thau og Kjeld Vindum.
Arkitektens Forlag 1998.

»Danske Designere. Arne Jacobsen« af Carsten Thau og Kjeld Vindum.
Louisiana. Museum for Moderne Kunst.

»Arne Jacobsen i Gentofte, 24 udvalgte bygninger. Arkitekturguide«
udgivet af Gentofte Kommune 2002.

Arkitekturhistorie:

»Danmarks Arkitektur – Enfamiliehuset« af Lisbet Balslev Jørgensen.
Redigeret af Hakon Lund. Gyldendal 1979.

»Bag Hækken: Det danske parcelhus i lyst og nød« af Olaf Lind og Jonas Møller.
Arkitekternes Forlag 1996.

»Modernismens Huse, 25 danske eksempler« redigeret af Inge Mette Kirkeby.
Docomomo Danmark 1998.

Artikler:

»Klampenborg Strandpark« af C. Th. Sørensen og
Bellevue Strandbad« af Arne Jacobsen s. 126-132 i
Arkitekten maanedshæfte, juli 1932.

»Bellavista« af Arkitekt Arne Jacobsen s. 141-148 i
Arkitekten. Tidsskrift for Arkitektur og dekorativ Kunst.
Maanedshæfte, nr. 8-9, XXVI Aargang, København 1934.

»Struktur og form i Arne Jacobsens arbejder« af Poul Erik Skriver s. 181-183 i
Arkitektur. 8. årgang. Nr. 5 1964. Arkitektens forlag, Danmark.

»Strandvejen 20 i Tisvilde. Historien om »ønskehuset« eller »sanatoriet med
den røde skorsten« af Elisabeth von Buchwald s. 7-30 i
Architectura 26. Arkitekturhistorisk Årsskrift.
Selskabet for Arkitekturhistorie. København 2004.

»Villa Bakkedal. Farvearkæologisk undersøgelse« af Filiz Kuvvetli s. 35-59 i
Architectura 27. Arkitekturhistorisk Årsskrift.
Selskabet for Arkitekturhistorie. København 2005.